

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

Bankovní soustava České republiky

Marcela Kalíšková

© 2011 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Bankovní soustava České republiky" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce Ing. Daniely Pfeiferové a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 01.04.2011

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat *Ing. Daniele Pfeiferové* za odborné vedení, poskytnutí dobrých rad a doporučení odborné literatury, které mi napomohly k vypracování bakalářské práce.

Bankovní soustava České republiky

The banking system of the Czech Republic

Souhrn

Práce se zaměřuje na bankovní soustavu obecně a na bankovní systém v České republice. Je dělena do dvou větších částí.

Teoretická část charakterizuje banku tak, aby byla rozlišena banka obchodní od banky centrální, její základní funkce a majetek potřebný k hospodaření. Dále rozlišuje druhy bank, jejich zásady a cíle, bankovní rizika a nabízené bankovní produkty.

Praktická část se zaměřuje na bankovní systém v České republice, který je systémem dvoustupňovým univerzálním s existencí specializovaných bank a je tvořen obchodními bankami a centrální bankou. Centrální bankou České republiky se 1. ledna 1993 stala Česká národní banka. Práce charakterizuje její hlavní činnosti, nástroje sloužící k zajištění cílů, přínos a nezastupitelnost pro stát.

Summary

In his work with the locking of the banking system in General and on the banking system in the Czech Republic. Share it in two major parts.

In the theoretical part I Bank so as to distinguish it from the Bank, the Central Bank's business, its basic functions and assets necessary to the management. Furthermore, rozlišuji species banks, their principles and objectives, the Bank risks and offered banking products.

In the practical part is targeting on the banking system in the Czech Republic, which is a two-stage universal with the existence of specialised banks and is made up of commercial banks and Central Bank. The Central Bank of the Czech Republic, 1. January 1993, has become the Czech National Bank. In the work of the charakterizují its main activities, instruments used to ensure that the objectives, benefits and nezastupitelnost for the State.

Klíčová slova: Banka, bankovní soustava, bankovní systém, banky obchodní, banka centrální, Česká národní banka, jednostupňový bankovní systém, dvoustupňový bankovní systém, univerzální, oddělený a smíšený bankovní model, bankovní produkty

Keywords: The Bank, the banking system, the banking system, commercial banks, the Central Bank, the Czech National Bank, the banking system, single-stage-stage of the banking system, universal, separate and joint banking model, banking products

OBSAH

1. Úvod.....	9
2. Cíl práce a metodika	10
3. Banka a bankovní soustava, jejich rozdělení, funkce a nástroje centrální banky	12
3.1 Bankovní systém.....	12
3.1.1 Jednostupňový a dvoustupňový systém	12
3.1.2 Univerzální, oddělený a smíšený model	13
3.2 Banka obchodní (komerční).....	16
3.2.1 Bankovní licence.....	17
3.2.2 Základní funkce banky.....	19
3.2.3 Bilance banky a výkaz zisků a ztrát	19
3.3 Banka centrální	21
3.3.1 Měnová politika	22
3.3.2 Devizová (zahraniční) politika.....	22
3.3.3 Funkce centrální banky	23
3.3.4 Cíl a nástroje centrální banky	25
3.3.4.1 Nepřímé nástroje	25
3.3.4.2 Přímé nástroje	28
3.3.5 Bilance centrální banky	28
3.3.6 Evropská centrální banka.....	29
3.4 Druhy bank	30
3.5 Zásady a cíle bank.....	31
3.6 Bankovní rizika.....	32
3.7 Bankovní produkty	33
3.3.6.1 Finanční bankovní produkty	35
3.3.6.2 Depozitní (vkladové) bankovní produkty	36
3.3.6.3 Platebně zúčtovací bankovní produkty	37
4. Český bankovní systém	38
4.1 Obchodní banky v systému ČR	39
4.1.1 Porovnání objemu poskytnutých hypotečních úvěrů za rok 2010	43
4.1.2 Porovnání objemu poskytnutých hypotečních úvěrů za rok 2011	47
4.2 Centrální banka v systému ČR.....	50
4.2.1 Česká národní banka	51
4.2.1.1 Měnověpolitické nástroje.....	54
5. Závěr	56
LITERATURA	59
PŘÍLOHA	61

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Vývoj úrokové sazby u hypotečních bank.....	44
Graf 2	Objem poskytnutých hypoték.....	45
Graf 3	Podíl stavebních spořitelen na celkovém objemu sjednaných HÚ.....	46

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1	Základní struktura rozvahy obchodní banky.....	20
Tabulka 2	Výkaz zisků a ztrát.....	21
Tabulka 3	Základní struktura rozvahy centrální banky.....	29
Tabulka 4	Výše úrokové sazby hypotečních bank v jednotlivých měsících.....	44
Tabulka 5	Objem a počet poskytnutých úvěrů stavebních spořitelen v ČR.....	46
Tabulka 6	Hypotéční úvěry s výší úrokové sazby u vybraných bank k 1.3.2011.....	47
Tabulka 7	Hypotéční úvěry s výší úrokové sazby u stavebních spořitelen.....	48
Tabulka 8	Základní sazby měnověpolitických nástrojů ČNB k 1.3.2011.....	55

1. Úvod

Banka je institucí zhodnocující naše naspořené peníze. Umožňuje nám, lidem, disponovat s penězi v krátkém a výhodném čase. Faktem zůstává, že dnes se málokdo dokáže obejít bez komfortních výhodných bankovních služeb

V současné době obchodní banky nabízí širokou škálu služeb. Nová technologie, vysoká konkurence a nejistá pozice na nejlepším místě na trhu nutí banky k neustálému vývoji produktů a služeb. Bankovníctví je běžnou součástí našeho života a nedokážeme si život bez něj představit.

Zajistit se do budoucna je aktuální téma nejen pro mnoho mých vrstevníků, ale především pro mě samotnou. Přejde okamžik, kdy se založí rodina, je ji nutné zabezpečit a najít pro ni vhodné bydlení. K tomu mohou pomoci nabízené bankovní služby a produkty, které je potřeba nastudovat a zvolit z nich takový, který nás finančně podpoří a pomůže nám splnit naše přání.

2. Cíl práce a metodika

Práce je zaměřena na bankovní soustavu obecně a na bankovní systém v České republice (dále ČR). Je dělena na část teoretickou a část praktickou.

Cílem teoretické části práce je charakterizovat banku jako subjekt podnikatelský za účelem zisku. Jaké musí splnit podmínky, aby získala oprávnění působit jako banka. Jakými zákony se řídí a její základní funkce. Popsat její bilanci a výkaz zisků a ztrát

Důležitou součástí teoretické části je rozlišení centrální banky od bank obchodních. Centrální banka je nepodnikatelský subjekt a v dané ekonomice státu má nezastupitelnou funkci. Jedná se o samostatnou instituci nezávislou na rozhodnutí vlády. Dohlíží na celkový hospodářský růst daného státu, nízkou míru inflace a nízkou stabilitu nezaměstnanosti. Dále spravuje devizové rezervy, vydává bankovky a mince, tvoří bankovní dohled nad ostatními bankami, vede účty vládě a reprezentuje stát v měnové oblasti. I zde je vyobrazena základní struktura rozvahy centrální banky.

V praktické části je cílem práce konkretizovat bankovní systém v České republice. V České republice je od roku 1990 dvoustupňový univerzální bankovní systém s existencí specializovaných bank a je tvořen obchodními bankami a centrální bankou. Práce nejprve odlišuje druhy bank a soustřeďuje se na jejich členění, činnost a jejich produkty. Významná kapitola této části je Česká národní banka (dále ČNB). Její činnost je vyobrazena od prvopočátku až do současnosti. ČNB je zřízena Ústavou ČR a svou činnost vyvíjí v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Práce konkretizuje její poslání, organizační strukturu, její funkce a nástroje potřebné k zajištění cílů.

Ve vlastní praktické části vzhledem k rozsahu bakalářské práce byl zvolen určitý segment. Praktická část je zúžena na charakteristiku a přehled poskytnutých hypotečních úvěrů hypotečními bankami a stavebními spořitelny za určité časové období. Praktická část práce je rozdělena do dvou vzájemně na sebe navazujících částí.

V první části se porovnává výše poskytnutých hypotečních úvěrů za rok 2010. Dále průměrný sestupný vývoj úrokové sazby hypotečních bank, počet uzavřených smluv s klienty, podíl stavebních spořitelen na celkovém objemu sjednaných hypotečních úvěrů a jejich meziroční změna v %.

Druhá část se podrobně věnuje porovnání úrokové sazby úvěru u vybraných nejznámějších bank a stavebních spořitelen v ČR za rok 2011, následné srovnání a vyhodnocení nejvýhodnějšího hypotečního úvěru poskytnutého hypoteční bankou.

Ve výsledné části zůstává otázkou, zda-li nadále banky využijí „oživení trhu“ a i pro rok 2011 budou vůdčí v objemu poskytnutých hypotečních úvěrů oproti stavebním spořitelnám.

Metodika

Práce byla zpracována metodou komparace a kompilace z odborné literatury, odborných periodik a internetových zdrojů.

V teoretické části práce popisuje základní cíle banky, jejich rizika a dále jejich činnosti a služby, které poskytují v rámci bankovních produktů. Sledují se a porovnávají jednotlivé bankovní produkty. Z hlediska účelu pro klienta jsou členěny na skupiny finanční, depozitní a platebně zúčtovací.

Praktická část je zaměřena na objemy poskytnutých hypotečních úvěrů hypotečními bankami a stavebními spořitelny za určité časové období. Získaná data z odborných periodik a internetových zdrojů byla vzájemně porovnávána a následně vyhodnocena.

3. Banka a bankovní soustava, jejich rozdělení, funkce a nástroje centrální banky

3.1 Bankovní systém

Souhrn všech bankovních institucí v daném státě a uspořádání vztahů mezi nimi tvoří bankovní systém. Je systémem otevřeným a je ovlivněn okolím a zpětně to okolí ovlivňuje. Má dvě vzájemně propojené složky:

- institucionální složka bankovního systému – jednotlivé banky členěné podle hlavní náplně činností do několika druhů
- funkční složka bankovního systému – jednostupňový a dvoustupňový systém

Bankovní systém klasifikujeme podle hlediska, jaké bankovní produkty jednotlivé banky nabízí. Bankovní systém se dělí:

1. **jednostupňový a dvoustupňový systém**

- rozdělen podle toho, zda je institucionálně oddělena centrální banka od bank obchodních

2. **univerzální, oddělený (specializovaný), smíšený model**

1. rozdělen podle toho, zda je odděleno institucionálně investiční a komerční (obchodní) bankovníctví

3.1.1 Jednostupňový a dvoustupňový systém

Jednostupňový bankovní systém předcházel systému dvoustupňovému. Makroekonomické a mikroekonomické funkce byly spojeny do banky jedné, tzv. „monobanky“. Bankovní operace prováděla pouze centrální banka. Ostatní banky se řídily rozhodnutím centrální banky a specializovaly se na užší rozsah bankovní činnosti.

Ve vyspělých zemích převládá systém **dvoustupňový**. Ve dvoustupňovém bankovním systému je funkčně odděleno centrální a obchodní bankovníctví. Centrální banka zabezpečuje chod státu svými makroekonomickými funkcemi. Mikroekonomické funkce zabezpečují banky komerční. Komerční banky svou činnost provádí za účelem zisku.

Banky jsou při vlastním rozhodování zcela samostatné. Výsledky hospodaření banky a její činnost ovlivňují její existenci.

Dvoustupňový bankovní systém tvoří:

1. Obchodní (komerční) banky jako subjekt podnikatelský za účelem zisku.
2. Centrální banka, subjekt nepodnikatelský.

3.1.2 Univerzální, oddělený a smíšený model

Univerzální model působí ve světě a v jednotlivých vyspělých Evropských zemích, v zemích Evropské unie a v České republice. Dnešní podoba univerzálního bankovníctví dosahuje k období 20. let minulého století. Charakterizuje se především nabízením služeb komerčního a investičního bankovníctví.

Přijímání vkladů, poskytování úvěrů, zprostředkování platebního styku patří mezi produkty **komerčního bankovníctví**. V komerčním bankovníctví převládají obchody na vlastní účet a riziko, přičemž hlavní zdroj zisku tvoří úroková marže mezi aktivními a pasívními úrokovými obchody. Banky nesmějí provádět emisní obchody ručitelského typu a obchody s akciemi. **Investiční bankovníctví** zahrnuje transakce, které jsou prováděny s cennými papíry, finančními deriváty a ostatními instrumenty trhů cenných papírů¹. Banky specializující se na operace s akciemi nesmějí přijímat primární vklady od veřejnosti. Investiční bankovníctví obsahuje především zprostředkovatelské obchody na účet svých zákazníků a zisk je získán z tzv. zprostředkovatelské provize.

Univerzální model je typický především pro Německo a Rakousko, kde doposud převládá. Banky jsou velké, silné a odolné vůči hospodářským krizím státu - zhroucení akciových kursů v roce 1987, dále ropné šoky nebo krize zadluženosti rozvojových zemí. Pro svou stabilitu mohou získat oligopolní postavení. Předností bank je rozsáhlá síť poboček ve městech. Klienti si vše vyřídí ve své „univerzální bance“ a nemusí navštěvovat více finančních specializovaných institucí, např. spořitelny. Tím se banka stává velmi výhodnou bankou pro své klienty. Klienti si mohou libovolně zvolit kteroukoliv obchodní banku nebo spořitelnu. Se svými finančními prostředky mohou disponovat v jakékoliv

¹ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, cit. 1, s. 164

pobočce své banky v tuzemsku i zahraničí. Banky mají větší možnosti věnovat se svým klientům, znají jejich majetkové i finanční poměry a na základě toho jim banka nabízí své produkty a poskytuje své poradenské služby a přitom jsou povinny dodržovat bankovní tajemství o poskytnutých bankovních službách a obchodních operacích. Univerzální banky jsou stabilnější, silnější a odolnější. Ztráty z komerčních obchodů mohou kompenzovat zisky z obchodů investičních, díky nabízené širší škále služeb².

Nevýhoda v univerzálních bankovních systémech spočívá v emisních (ručitelského typu) obchodech a v obchodech s akciemi, kdy banka zaručuje prodej cenných papírů na finančním trhu za dohodnutou cenu. Nepodaří-li se bance cenné papíry za danou cenu prodat, vzniká ztráta pro banku a zároveň tím ohrožuje věřitele banky.

Model odděleného bankovního systému přísně odděluje příslušnými zákony činnosti obchodních, jinými slovy komerčních, bank a bank investičních. Model spočívá ve striktním oddělení komerčního a investičního bankovníctví. Bývá označován i za model specializovaný.

Původní model byl aplikován ve Spojených státech amerických. Vlnou bankrotu bank v letech 1929-1933 přispělo k zásadní reformě nazvané „Banking Act“ a vzniku zákona „Glass-Steagall Act“ kongresmany Carterem Glassem a Henrym Steagalem. Částečným oddělením komerčního a investičního bankovníctví mělo zabránit konfliktu zájmů a podporovat bankovní systém náchylný k úpadkům.

Revoluční změny:

1. zákaz komerčním bankám ručit a obchodovat s akciemi
2. omezení možnosti nákupu cenných papírů na dluhové cenné papíry komerčními bankami
3. zákaz firmám podnikajícím v oblasti investičního bankovníctví angažovat se v oblasti komerčního bankovníctví.

² REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 166

Zákon „Glass-Steagall Act“ vytvořil komerční banky a firmy cenných papírů a za jeho základní cíle³ bylo především:

1. obnovit důvěru v komerční bankovní systém prostřednictvím oddělení komerčního a investičního bankovníctví
2. zabránit toku finančních prostředků z komerčního bankovníctví do spekulativních obchodů investičního charakteru, eliminovat konflikty zájmů při obchodování s cennými papíry a mezi komerčním, investičním a svěřeneckým bankovníctvím
3. omezit moc bank, aby nedocházelo k velké koncentraci amerického bankovníctví do několika velkých univerzálních bank

Tento zákon přetrvává ve Spojených státech amerických (dále USA) pro americké banky, Velkou Británií a od roku 1947 i v Japonsku. Zejména v USA bylo předmětem častých diskusí a návrhů na zrušení nebo alespoň zmírnění existujících bariér. V 80-90 letech bylo umožněno komerčním bankám provádět obchody s cennými papíry, vlastnit investiční firmy ve formě dceřiné společnosti, emisní obchody ručitelské typu. Výrazné změny v americkém bankovním systému nastaly v roce 1999. Zrušily se bariéry mezi investičním a komerčním bankovníctvím, kolektivním investováním a pojišťovnictvím na základě *Gramm-Leach-Bliley Act*. Systém otevírá cestu k univerzálnímu modelu bankovníctví.

Základní cíle nového bankovního zákonodárství⁴:

1. zajištění bezpečnosti a důvěryhodnosti depozitních institucí
2. zvýšení konkurence v americkém finančnictví podporující inovační aktivitu a efektivnost
3. zabezpečení přiměřené ochrany investorů a zákazníků finančních institucí
4. odstranění legislativních bariér mezi jednotlivými druhy finančních institucí
5. zvýšení mezinárodní konkurenční schopnosti amerických finančních institucí

V České republice bylo počátkem 90. let preferováno zavedení zákona Glass-Steagall Act. Většina praktiků i teoretiků se přiklonilo k systému evropského modelu omezeného univerzálního bankovníctví. Tedy provozování komerčních i investičních obchodů „pod

³ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, cit. 2, s. 169

⁴ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, cit. 3, s. 171

jednou střechou⁵“, ale s danou podmínkou. Podmínka se týká vykazování finanční analýzy. Jednotlivé výkazy musí být sestavovány samostatně.

Mezi nejstarší a nejrozšířenější specializované banky v České republice patří spořitelny, které jsou vedeny jako speciální instituce podléhající zvláštním zákonným úpravám. V našich podmínkách je však Česká spořitelna, a.s. typem své licence univerzální bankou a podléhá běžným právním normám, které upravují činnost bank.

Smíšený model se vyskytuje méně. Používá se v Portugalsku, v Itálii, do roku 1997 v Maďarsku a v Dánsku, kde byl začátkem devadesátých let ukončen. Banky vykonávají pouze komerční obchody a při odděleném investičním a komerčním bankovníctví mohou prostřednictvím své 100% dceřiné společnosti obchodovat s cennými papíry.

3.2 Banka obchodní (komerční)

Banka, s výjimkou banky centrální, je institucí poskytující finanční služby. Podle zákona jsou banky právnické osoby⁶, které přijímají vklady od veřejnosti, obstarávají peněžní vklady a poskytují peníze formou úvěru. Banka je definována jako jedním z nejvýznamnějších finančních zprostředkovatelů, podniku obchodujícího na peněžním trhu a můžeme ji vymežit především ekonomicky a právně.

- Ekonomické vymezení banky - podle hlavní náplně činnosti, jedná se o instituci, která obchoduje a provádí operace s penězi.
- Právní vymezení banky - banka se řídí podle speciálního zákona o bankách č. 21/1992 vycházející z příslušné směrnice EU⁷ (z 12.12.1977).

Zákon o bankách stanovuje čtyři základní podmínky, které musí každá banka splnit:

1. jedná se o právnickou osobu se sídlem na území ČR
2. přijímá vklady od veřejnosti
3. poskytuje úvěry
4. získá licenci od centrální banky

⁵ POLOUČEK, S., *Bankovníctví*, cit. 4, s. 400

⁶ Podnikatelské subjekty zapsané v obchodním rejstříku a poplatníci, kteří nebyli zřízeni za účelem podnikání (odborové organizace, církve apod.).

⁷ Evropská unie, viz směrnice Rady ES č. 77/780/EHS, označována jako tzv. První bankovní licence.

Dále upravuje vznik, podnikání a zánik bank se sídlem na území ČR, stanovuje požadavky na organizaci banky a účetnictví, definuje institut Bankovního dohledu a činnosti pro případ nedostatků v činnostech banky. Úloha banky je v tržní ekonomice velmi významná a v mnoha směrech nezastupitelná. Její hlavní činností je shromažďovat volné finanční prostředky, které pak formou úvěru poskytne k dispozici svým klientům a připsáním úroku se finanční prostředky zhodnocují. Tím umožní pohyb peněz v ekonomice a zároveň zprostředkovává využití dočasně volných zdrojů. Banky mohou provozovat svou činnost na základě bankovní licence. Bankovní licence je udělena centrální bankou, pro Českou republiku Českou národní bankou a stanovuje oprávnění působit jako banka, provádět bankovní operace a nabízet bankovní služby. Dále znamená právo a i v řadě zemí povinnost mít v názvu označení banka.

Bez bankovní licence nemůže nikdo v podnikání o bankovníctví vyvíjet činnost jako banka. Vstupní podmínky pro získání bankovní licence jsou ve vyspělých zemích shodné, jsou definovány v zákoně o bankovníctví. Žádost o přidělení bankovní licence mohou podat právnické i fyzické osoby⁸. Fyzická osoba musí prokázat svou bezúhonnost, právní způsobilost a také to, že nebyla v posledních letech odsouzena za majetkový trestný čin. Bankovní licence nelze převádět a zaniká zrušením banky nebo jejím odejmutím příslušnou institucí.

3.2.1 Bankovní licence

Vstupní podmínky pro získání bankovní licence⁹:

- 1. nutné předložit žádost příslušné instituci, která schvaluje bankovní licenci**
- 2. právní forma vlastnictví a minimální počet zakladatelů**

Banka nesmí být založena jako banka soukromá, ale jako akciová společnost. Je stanoven minimální počet zakladatelů banky, tudíž je stanoven maximální podíl jedné fyzické osoby na základním akciovém kapitálu banky.

- 3. stanovena minimální výše základního kapitálu**

⁸ Osoba s trvalým bydlištěm na území ČR a osoba zdržující se na území ČR. Zdržující, je taková osoba, která pobývá nejméně 183 dní v příslušném kalendářním roce na území ČR.

⁹ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 372

Žadatel o bankovní licenci musí být schopen splatit požadovanou minimální výši základního kapitálu. Původ kapitálu by měl být doložen. Kapitál by neměl být ve formě půjčky, neb by mohlo dojít k riziku nesplacení úvěru.

4. kvalifikační a morální způsobilost osob navrhovaných do vedení banky

Dohlíží se na osoby navrhované do vedení banky. U navrhovaných osob se vyžaduje praxe v bankovním oboru a prověřuje se jejich zkušenost, předchozí činnost, reputace a bezúhonnost za majetkové delikty.

5. kvalitní a podrobně zpracovaný program činnosti na nejbližší období

Výčet činností, které žadatel po získání bankovní licence zamýšlí vykonávat, jak se tyto činnosti projeví v bilanci banky a ve výkazu zisků a ztrát. Dále se dokládá předpokládaný počet zaměstnanců a záměry při budování poboček banky.

6. zabezpečení činnosti po stránce technické, technologické, bezpečnostní a organizační

Zabezpečení činnosti po stránce technické, technologické a bezpečnostní. Nejdokonalejší vybavení výpočetní techniky, dostatek trezorových kapacit, zabezpečení způsobů přepravy hotovostních peněz a zajištění kvalitní bezpečnostní ostrahu objektu a zaměstnanců.

7. adekvátní kontrolní a účetní vnitrobankovní¹⁰ systém

Účetnictví a vnitrobankovní kontrola jsou součástí řídicího a informačního systému banky. Každá banka musí zajistit nezávislý odbor vnitřní bankovní kontroly a musí respektovat dané účetní předpisy.

8. souhlas instituce regulace a dohledu domovské země (pobočky zahraničních bank)

V případě, že o povolení k činnosti žádá zahraniční banka, musí žádost navíc kromě výše uvedených náležitostí obsahovat souhlas instituce regulace a dohledu domovské země se zřízením pobočky v hostitelské zemi. Ten je současně podmíněn souhlasem mateřské banky s převzetím odpovědnosti za vypořádání aktiv a závazků pobočky v zahraničí v případě její insolvence, popřípadě i úvěrovou pomocí ze strany domovského věřitele poslední instance.

V zemích Evropské unie se od roku 1993 s určitými omezeními uplatňuje tzv. pravidlo „společného pasu“ (common passport). Znamená to tedy, že udělená licence k bankovní činnosti v domovské zemi opravňuje příslušnou banku k otevírání poboček kdekoli na

¹⁰ Organizace a cíle vnitřního kontrolního systému.

území Evropské unie bez nutného souhlasu hostitelské instituce. Společný pas se vztahuje i na některé další země na základě vzájemnosti, tzv. reciprocity.

3.2.2 Základní funkce banky

1. finanční zprostředkování
2. emise bezhotovostních peněz
3. provádění bezhotovostního platebního styku

Finanční zprostředkování je jednou ze základních funkcí banky. Jedná se především o to, že banka působí jako finanční zprostředkovatel za účelem získání zisku mezi dlužníkem a věřitelem. Daný zisk získá tím, že platí nižší úrok za peníze získané od věřitelů a zpět získá na úrocích z peněz od dlužníků.

Emise bezhotovostních peněz, jinými slovy, jsou to peníze v podobě zápisů na bankovních účtech. Hotovostní peníze vydává pouze banka centrální. Bezhotovostní peníze však mohou vytvářet banky i banka centrální.

Provádění bezhotovostního platebního styku, zprostředkování kvalitního a bezpečného platebního styku.

3.2.3 Bilance banky a výkaz zisků a ztrát

Bilance (rozvaha) banky a výkaz zisků a ztrát vyjadřují základní informace o obsahu, rozsahu činností, o majetku banky a zdroje jeho krytí. Majetkem banky jsou aktiva. Aktiva se v bilanci zapisují na levé straně. Na straně pravé bilance označuje jednotlivé položky jako pasíva. Pasíva banky představují zdroje krytí aktiv. Zahrnují vlastní i cizí zdroje. Podrozvahové položky vznikají z obchodů banky při vzniku budoucího závazku či pohledávky.

Tabulka 1: Základní struktura rozvahy obchodní banky

ROZVAHA	
AKTIVA	PASÍVA
Vklady a úvěry u centrální banky (povinné minimální rezervy, jejichž výši stanovuje CB) Vklady a úvěry u bank (termínované vklady, poskytnuté úvěry, běžné účty) Státní pokladniční poukázky Poskytnuté úvěry (úvěry klientům, republikovým a místním orgánům) Cenné papíry k obchodování (obligace, majetkové cenné papíry) Vlastní akcie Dlouhodobé finanční investice Hmotný a nehmotný majetek Ztráta za účetní období Ostatní aktiva	Vlastní zdroje (vlastní kapitál) Cizí zdroje (cizí kapitál, závazky banky) Zdroje od centrální banky (úvěry od centrální banky) Vklady a úvěry od bank (přijaté úvěry, termínované vklady, běžné účty) Přijaté vklady (od klientů, vkladové certifikáty, od republikových a místních orgánů) Emise obligací Rezervy (rezervy zákonné a ostatní rezervy – nutné ke krytí ztráty způsobenou z činnosti banky) Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku Kapitálové fondy Základní jmění Nerozdělený zisk Zisk z běžného roku Ostatní pasíva
Podrozvahová aktiva	Podrozvahová pasíva
Poskytnuté přísliby úvěrů a půjček Pohledávky ze záruk a směnek Pohledávky z akreditivů Pohledávky ze spotových operací Pohledávky a závazky z pevných termínovaných operací Pohledávky z opčních operací	Přijaté přísliby úvěrů a půjček Závazky ze záruk a směnek Závazky z akreditivů Závazky ze spotových operací Závazky z pevných termínovaných operací Závazky z opčních operací

Zdroj: DVORÁK, P., Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty, str. 30

Každá účetní bilance musí být účetně vyrovnaná, musí platit **celková aktiva = celková pasíva**, neboli **celková aktiva = závazky + kapitál**. V bilanci banky jsou vyjádřeny výsledky svého hospodaření za dané časové období. Znázorní, zda je dosaženo zisku nebo ztráty. Z utvořeného zisku banka získá kapitál, který plní řadu důležitých funkcí.

Základní funkce kapitálu¹¹

1. zdroj k refinancování aktivních obchodů banky
2. krytí ztrát, které vznikají bance

¹¹ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, cit. 5, s. 126

3. ohraničení rozsahu bilančních a mimobilančních obchodů banky
4. ukazatel kapitálové síly banky

Tabulka 2: Výkaz zisků a ztrát

NÁKLADY	VÝNOSY
Náklady na operace s klienty	Výnosy z pokladních a mezibankovních operací
Náklady na pokladní a mezibankovní operace	Výnosy z operací s klienty
Náklady na leasing	Výnosy na leasing
Náklady na emitované dluhopisy	Výnosy z operací s cennými papíry
Náklady na operace s cennými papíry	Výnosy z devizových operací
Náklady na devizové operace	Výnosy z ostatních operací
Všeobecné provozní náklady	Použití rezerv a opravných položek
Tvorba rezerv a opravných položek	Ostatní provozní výnosy
Ostatní provozní náklady	Ztráta z běžné činnosti po zdanění
Daň z příjmů z běžné činnosti	Mimořádné výnosy
Zisk z běžné činnosti po zdanění	Ztráta z mimořádné činnosti po zdanění
Mimořádné náklady	Ztráta za účetní období
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	
Zisk z mimořádné činnosti po zdanění	
Zisk za účetní období	

Zdroj: DVOŘÁK, P., Komerční bankovníctví pro bankáře a klienty, str. 41

3.3 Banka centrální

Centrální banka je nepodnikatelský subjekt. V jednotlivých zemích je centrální banka jen jediná nezávisle samostatně rozhodující instituce, která má své nezastupitelné místo v oblasti měnové politiky a v regulaci bankovního systému dané ekonomiky. První centrální banka - Bank of England - byla založena v roce 1697 v Anglii. Historicky prvním krokem ke vzniku založení bankovní instituce, centrální banky, byl nedostatek zdrojů v podobě drahých kovů a nešetrné zacházení a přílišná rozhazovačnost ze státní pokladny panovníky. Centrální banky měly především dvě základní funkce:

1. vést účet pro panovníka (pro vládu)
2. úvěrovat deficit státní pokladny (státní rozpočet)

Postupem času se funkce centrální banky v péči o státní pokladny rozšířily o další funkce.

3.3.1 Měnová politika

V současné době jsou centrální banky ve většině států s vyspělou tržní ekonomikou samostatnými institucemi nezávislými na rozhodnutí vlády. Součástí výkonu emisní funkce centrální banky je měnová politika. Měnová politika, souhrn opatření a zásad, patří k nejdůležitějším a základním nástrojům centrální banky za jejichž pomoci se snaží dosáhnout předem stanovených měnových cílů:

1. hlavní cíl: CENOVÁ STABILITA ZEMĚ

Dále zajišťuje udržení nízké, stabilní míry inflace a stabilitu hospodářského růstu v případě cyklického kolísání ekonomiky.

Při měnové politice centrální banka využívá měnověpolitických nástrojů za účelem ovlivnit měnové podmínky:

1. úrokové sazby
2. měnový kurz
3. množství peněz v ekonomice
4. objem úvěrů poskytovaných bankami

Centrální banka ovlivňuje přímo vzájemně závislé jednotlivé složky měnových podmínek, které by měly následně ovlivnit ekonomiku státu odpovídajícím stanovenému cíli.

3.3.2 Devizová (zahraniční) politika

Neoddělitelná součást měnové politiky v otevřené tržní ekonomice je zahraniční měnová politika. Obsahuje nástroje a opatření, kterými zabezpečuje rovnováhu dané národní ekonomiky v jejích vnějších měnových vztazích.

Základní cíle zahraniční politiky:

1. řízení měnového kurzu
2. řízení platební bilance, stavu zahraničních pohledávek a závazků
3. řízení a správa devizových rezerv
4. řízení mezinárodní úvěrové činnosti
5. řízení mezinárodní měnové spolupráce

3.3.3 Funkce centrální banky

Centrální banka se liší od ostatních bank především svými základními funkcemi. Mezi základní funkce patří emisní činnost, funkce regulace bankovního systému a funkce vrcholného subjektu měnové politiky. Dále centrální banka plní funkci kontroly nad ostatními bankami, tedy vystupuje jako banka bank a státu, spravuje devizové rezervy státu a reprezentuje stát v měnové oblasti.

Funkce centrální banky:

1. emisní činnost
2. vrcholný subjekt měnové politiky
3. funkce správce devizových rezerv
4. funkce banka bank
5. regulace a dohled nad bankovní soustavou
6. funkce banka státu (vlády)
7. funkce reprezentanta státu v měnové oblasti

Emisní činnost

Emisní činnost centrální banky spočívá ve výhradním právu vydávat hotovostní a bezhotovostní peníze na daném území. V hotovostní formě emituje bankovky a mince a ve formě bezhotovostní vkladové a běžné účty.

Vrcholný subjekt měnové politiky

Centrální banka pomocí svých nástrojů reguluje a plní své cíle, mezi které patří stabilita cenové hladiny, nízká míra nezaměstnanosti a stabilní ekonomický růst.

Funkce správce devizových rezerv

V zahraniční měnové oblasti centrální banka dohlíží na řízení úrovně a pohybu měnového kurzu domácí měny, dále stanovuje ceny domácí měny vyjádřené v měnových jednotkách

zahraniční měny a ceny měny zahraniční v měnových jednotkách měny domácí, usměrňuje platební bilanci státu se zahraničím, jako například stav pohledávek a závazků vůči zahraničí, řízení devizové likvidity země a dispozice se zahraničními měnami a řízení měnových rezerv, jejich hodnotové úrovně a struktury.

Funkce banka bank

Centrální banka, jinými slovy banka bank, tvoří bankovní dohled nad bankami ostatními. Vede účty ostatních bank, na kterých jsou uloženy povinné minimální rezervy. Poskytuje úvěry obchodním bankám a zabezpečuje mezibankovní platební styk a zúčtování.

Regulace a dohled nad bankovní soustavou

Dohled centrální banky nad obchodními bankami spočívá v dodržování právních norem upravujících bankovní podnikání. Zaměřuje se především na dodržování kritérií bezpečnosti, stability bankovního systému a ochrany zájmů klientů bank. Funkce centrální banky spočívá jako dohlížitel a regulátor nad bankovní soustavou v daném státě. Při provádění dohledu se centrální banka především zaměřuje u obchodních bank na kapitálovou přiměřenost, na jejich likviditu, kvalitu úvěrového portfolia a pojištění vkladů fyzických osob.

Funkce banka státu (vlády)

Centrální banka vede účty státu (vlády), vládním organizacím a organizacím veřejného sektoru, centrálním a místním orgánům státní moci a správy. V některých zemích k nim náleží instituce správy státního dluhu. S touto funkcí především souvisí pokladní plnění státního rozpočtu, správa státního dluhu a správa devizových rezerv státu.

Funkce reprezentanta státu v měnové oblasti

Banka je povinna pravidelně informovat veřejnost o měnovém vývoji a opatřeních, které v této souvislosti uplatňuje. V zahraničí reprezentuje v mezinárodních organizacích.

3.3.4 Cíl a nástroje centrální banky

Hlavním cílem centrální banky je především udržet stabilní cenovou hladinu prostřednictvím zprostředkujících cílů: měnové politiky jako regulace měnové báze, měnových agregátů, úrokových sazeb a měnových kursů. Svými nástroji centrální banka nepřímo nebo přímo zasahuje do tržní ekonomiky státu.

Nástroje centrální banky členíme dle různých hledisek.

1. z hlediska adresnosti: nástroje přímé a nepřímé
2. z hlediska časového působení: nástroje krátkodobé a dlouhodobé
3. z hlediska četnosti užívání: nástroje běžné a výjimečné
4. z hlediska rychlosti: nástroje s okamžitým působením anebo s časovým zpožděním
5. z hlediska subjektů, na které působí (subjekty domácí, bankovní aj.)

Pravidla likvidity měnových nástrojů se člení dle hlediska jejich charakteru – nástroje přímé (administrativní), nástroje nepřímé (tržní) a nástroje smíšené. Volbou a použitím těchto nástrojů měnové politiky dochází k celému procesu uskutečňování měnové politiky a dochází k ovlivňování měnové báze, měnových agregátů, úrokových měr, úvěrových zdrojů, měnových kurzů a tím i k ovlivňování cílů měnové politiky.

3.3.4.1 Nepřímé nástroje

Tržní nástroje jsou nejdůležitější nástroje měnového řízení centrální bankou. Dopadají na celý bankovní systém, jejich působení je univerzální, neboť vytvářejí stejné podmínky všem sektorům.

Tržní nástroje:

1. operace na volném trhu
2. diskontní sazba
3. kursově intervence
4. povinné minimální rezervy

Operace na volném trhu

Jedná se o nejpoužívanější nástroj centrální banky. Provádí se mezi centrální bankou a ostatními bankami vždy bezhotovostní formou nákupem a prodejem cenných papírů krátkodobé povahy. Centrální banka reguluje objem likvidity a úvěrové zdroje bankovních institucí a obchodních bank.

Operace na volném trhu lze provádět třemi základními způsoby.

- Přímé operace, kdy dochází k přímému nákupu nebo prodeji cenných papírů.
- Repo operace, kdy centrální banka nakoupí či prodává vlastní nebo státní cenné papíry a po určité době je zpětně odkoupí.
- Switch operace, kdy centrální banka nakupuje nebo prodává cenné papíry s různou lhůtou splatnosti.

Omezení využití nástroje „operace na volném trhu“:

- monetizace státního dluhu
- objem vhodných a použitelných cenných papírů

Při daných omezeních dochází k určité regulaci týkající se nákupu cenných papírů.

Centrální banka provádí tzv. monetární - měnovou politiku státu nezávisle na vládě. Dochází k ovlivňování ekonomiky státu prostřednictvím peněžního trhu. Monetární expanzí zvyšuje CB nabídku peněz v ekonomice, opakem snížením nabídky peněz v dané ekonomice dochází tzv. monetární restrikci.

Způsoby zvýšení peněžní zásoby v ekonomice daného státu CB:

1. poskytnutím úvěru komerční bance
2. snížením sazby povinných minimálních rezerv
3. nákupem vládních cenných papírů
4. zvýšením devizových rezerv
5. pravidla likvidity – centrální banka určuje obchodním bankám vztahy mezi aktivy a pasívy
6. lombardní¹² sazba

¹² Daná úroková sazba při poskytnutí úvěru obchodním bankám od centrální banky.

7. repo¹³ sazba

Způsoby snížení peněžní zásoby v ekonomice daného státu CB¹⁴:

1. prodejem vládních cenných papírů bezhotovostní formou
2. splacením úvěru ze strany komerční banky
3. zvýšením sazby povinných minimálních rezerv
4. prodejem vládních cenných papírů
5. snížením devizových rezerv

Diskontní nástroje, diskontní sazba

Jedná se o tradiční nástroj měnové politiky v tržní ekonomice. Vyplývá z funkce centrální banky jako banky emisní a banky bank. Znamená to tedy, že centrální banka vydává peníze na základě nákupu směnek a cenných papírů od obchodních bank se srážkou diskontu. Diskont je částka, která je odpočtena od nominální hodnoty nakupované pohledávky. Řadíme sem:

1. **úvěry centrální banky** poskytnuté k regulaci měnové báze
2. **úrokové sazby** z úvěrů od centrální banky
3. **automatické facility** centrální banky k regulaci krátkodobé úrokové míry
4. **limity objemu, lhůty splatnosti, zdroje krytí a další podmínky** úvěrů centrální banky

Centrální banka poskytuje obchodním bankám tři základní druhy úvěrů, které patří do nástrojů měnové politiky:

1. reeskontní úvěr
2. diskontní úvěr
3. lombardní úvěr

¹³ Úroková sazba stanovená centrální bankou, za kterou odkupuje od obchodních bank jimi eskontované směnky.

¹⁴ PAVELKA, T., *Makroekonomie*, s. 71

Kursová intervence

Hlavním cílem kursová intervence je regulace výše měnového kursu domácí měny k měně zahraniční.

- Přímé intervence
- Nepřímé intervence

Povinné minimální rezervy

Stanovena výše povinné minimální rezervy na výši 2% od 7. října 1999. Stejná výše byla stanovena Evropskou centrální bankou pro země Evropské měnové unie.

3.3.4.2 Přímé nástroje

Administrativní nástroje ovlivňují rozhodování bank. Banky se musejí podřídit těmto nástrojům a proto se jejich používání velmi brání.

1. limity úrokových sazeb představují závaznou maximální úrokovou sazbu. Bankám je limitována do určité míry výše úrokového výnosu z objemu poskytnutých vkladů a úvěrů.

2. limity úvěrů bank znamenají přímé omezení rozsahu úvěrových operací.

Centrální banka sama rozhoduje o postupech a nástrojích k dosažení konečných cílů. Ve své funkci a postavení má vysokou míru samostatnosti v měnové politice a v oblasti dohledu bank. Musí respektovat však danou ekonomickou situaci státu a celkovou hospodářskou politiku. Samostatnost, odpovědnost a důvěryhodnost jsou nezbytnou účinností centrální banky. V případě neúspěchu v činnosti měnové politiky centrální banka ztrácí důvěryhodnost vlády.

3.3.5 Bilance centrální banky

Bilance centrální banky vyjadřuje základní informace o její činnosti. Hospodaření centrální banky vyobrazuje hospodářský výsledek – zisk, ztráta nebo nula.

Tabulka 3: Základní struktura rozvahy centrální banky

ROZVAHA	
AKTIVA	PASÍVA
Nakoupené cenné papíry Poskytnuté domácí úvěry Úvěry do zahraničí Devizové rezervy Zlaté rezervy Ostatní aktiva	Peníze v oběhu Rezervy bank Vklady státu a nebankovních subjektů Vklady zahraničních subjektů Kapitál Emitované vlastní cenné papíry Ostatní pasiva
Aktiva celkem	Pasíva celkem

Zdroj: REVENDA,Z., Peněžní ekonomie a bankovníctví, str. 312

3.3.6 Evropská centrální banka

Za vysoce samostatnou centrální banku je považována Evropská centrální banka, která zahájila svou činnost k 1.1.1999.

Základní podmínky samostatnosti:

- institucionální
- funkční
- osobní
- finanční

Evropská centrální banka zabezpečuje základní funkce centrální banky pro země Evropské měnové unie. Jedná se o tzv. Eurosystem, kdy velmi úzce spolupracují centrální banky zemí Evropské Unie s Evropskou centrální bankou a společně tvoří Evropský systém centrálních bank. Hlavní činností Evropské centrální banky je jednotná měnová politika na území Evropské měnové unie, která spočívá v emisi a oběhu společné měny euro. Hlavním cílem banky je cenová stabilita.

Preferované tržní nástroje Evropské centrální banky¹⁵:

1. operace na volném trhu
2. stálé facility (vkladové a mezní zápůjční)
3. povinné minimální rezervy na úvěrové instituce

3.4 Druhy bank

Odlišnost bank¹⁶ spočívá zejména ve struktuře produktů, na které se zaměřují a dále mohou být determinovány přímo právní úpravou bankovního podnikání v té které zemi, která vyžaduje institucionální oddělení určitých typů bank. Příkladem může být uvedena stavební spořitelna, která ze zákona musí být institucionálně oddělena a specializována na stavební spoření. Jednotlivé druhy bank nejsou v různých zemích zcela shodná¹⁷.

1. Univerzální komerční banky
2. Spořitelny
3. Stavební spořitelny
4. Úvěrová družstva
5. Hypoteční banky
6. Investiční banky

Univerzální komerční banky nabízí veškeré produkty komerčního a investičního bankovníctví. Jedná se o nejvýznamnější typ banky v rámci univerzálního bankovního systému.

Spořitelny se zaměřují především na vklady drobných klientů a zajištění souvisejícího platebního styku. Stavební spořitelny jsou zvláštním druhem spořitelny, kterým je ze zákona určeno zabývat se pouze stavebním spořením a s ním související činností (úvěry ze stavebního spoření aj.)

¹⁵ Převzato z internetového zdroje: [www.ecb.europa.eu](http://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/intro/html/index.en.html), <http://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/intro/html/index.en.html>

¹⁶ Pod pojmem „banka“ rozumíme všechny banky kromě banky centrální.

¹⁷ DVORÁK, P., *Komerční bankovníctví*, cit. 6, s. 57

Úvěrová družstva jsou většinou malé instituce založené na družstevních principech, poskytování bankovních produktech výhradně svým členům. Na tyto instituce se nevztahuje zákon o bankách.

Hypoteční banky se specializují na získávání zdrojů emisí hypotečních zástavních listů a poskytování tzv. hypotečních úvěrů. Hypoteční úvěr je zajištěn stanoveným způsobem zástavním právem k nemovitosti.

Investiční banky se zaměřují na financování investičních obchodů, především obchody s cennými papíry a jejich emise, správou portfolia aj.

3.5 Zásady a cíle bank

Zásady bank jsou nezbytné pro zajištění bankovního cíle. Hlavním cílem banky je zisk. Zisk je pro banku odměnou za zprostředkování peněžních transakcí. K vytvoření zisku je důležité dodržení hlavních zásad banky:

1. rentabilita
2. solventnost
3. likvidita

Rentabilita

Výnosy banky převyšují náklady banky. Banka dosahuje **zisku**. Plánovaný zisk banka odvozuje od plánování velikosti a struktury bilančních aktiv a pasiv.

- **Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) = čistý zisk po zdanění / vlastní kapitál (*100)**
- **Rentabilita bankovních aktiv (ROA) = čistý zisk po zdanění / celková aktiva (*100)**

Solventnost

Solventnost znamená schopnost banky uhrazovat ze svých běžných příjmů a rychlým zpeněžením vlastního majetku běžné náklady a závazky i v případech, kdy banka dosahuje v hospodaření ztráty.

Likvidita

Banka je považována za **likvidní**, pokud je kdykoli schopna pokrýt veškeré platební závazky, vyplatit svým klientům na požádání své vklady. K tomu musí mít dostatečné množství finančních prostředků. Banka tedy musí část svých aktiv udržovat v likvidní formě, tj. aktiva, která se dají beze ztráty hodnoty a časových prodlev přeměnit na peníze.

3.6 Bankovní rizika

Při provádění bankovních operací za účelem získání zisku jsou banky vystaveny spoustě rizik. Správná identifikace jednotlivých rizik patří k základní podmínce k efektivní činnosti banky.

Jednotlivá rizika banky:

1. Úvěrové riziko

Riziko z úvěru je sjednáváno mezi bankou a klientem. Dochází k tomu, že klient není schopen zaplatit svůj závazek vůči bance. Mluvíme tedy o riziku nesplnění závazku druhou stranou. Jako příklad lze uvést riziko zákazníka, riziko země, riziko transferu. Zákazník není schopen bance splatit svůj závazek, daná země není schopna splnit své závazky, nebo daná země nebude schopna plnit mezinárodní závazky.

Příčiny úvěrového rizika dělíme na skupinu interní příčiny, které vznikají ze špatného rozhodnutí banky o poskytnutí úvěru dlužníkovi a na skupinu externí příčiny, které nesouvisí s rozhodnutím banky, ale vychází např. z politické a ekonomické situace daného státu. Prověřením klientů a obchodních partnerů banky se banka chrání před možným úvěrovým rizikem.

2. Úrokové riziko

Úrokové riziko vzniká v důsledku změn tržních úrokových sazeb a jejich dopadu na zisk banky.

3. Měnové riziko

Měnové riziko je úzce spjaté s úrokovým rizikem. Vychází v podstatě v důsledku ze změn měnových kursů.

4. Likviditní riziko¹⁸

Banka musí být v každém okamžiku likvidní, být schopna v každém okamžiku splatit své závazky, tj. vyplatit kdykoli v požadované formě splatné vklady klientů, resp. provést platbu z účtu podle příkazu klienta.

5. Kapitálové riziko

Riziko nesolventnosti spočívá, že výše závazků v tržním vyjádření je větší než tržní hodnota veškerých aktiv. Banka se stává nesolventní¹⁹.

3.7 Bankovní produkty

Banky nabízí širokou a různorodou škálu činností a služeb. Služby, které banky nabízí svým klientům, jsou prováděny za určitý finanční přínos bance a označují se jako bankovní produkty neboli bankovní obchody. **Systematizace** bankovních produktů vychází z jejich odrazu v bilanci banky a **člení** produkty na **aktivní, pasívní a neutrální**. **Aktivní** bankovní produkty jsou takové, které se odrážejí v aktivech bilance banky. Bance v roli věřitele se vytváří pohledávky a určitá vlastnická práva. **Pasívní** bankovní produkty se naopak odrážejí v pasívech banky. Banka v roli dlužníka svému klientovi jako věřiteli, platí za vložený finanční obnos klientem do banky úrok. **Neutrální** bankovní produkty jsou takové obchody, kdy banka není v postavení ani dlužníka a ani v postavení věřitele.

Z hlediska účelu pro klienta banky jsou dále rozděleny bankovní produkty do skupin **finanční** bankovní produkty, **depozitní** bankovní produkty a **platebně zúčtovací** bankovní produkty.

Jednotlivé bankovní produkty se mohou navzájem od sebe odlišovat, ale za jejich společné relevantní rysy můžeme považovat:

1. nemateriální charakter
2. dualismus
3. vzájemná propojenost a podmíněnost

Z **nemateriálního charakteru** vyplývají pro bankovní produkty tři významné vlastnosti. Produkty nejsou **skladovatelné**, jsou **abstraktní** neboli viditelné a nejsou **patentované**.

¹⁸ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 129

¹⁹ Výše závazků v tržní ceně je vyšší než cena aktiv.

Podstatou **dualismu** vyplývá **hodnotová** a **věcná** stránka bankovního produktu. Hodnotová stránka vyjadřuje finanční objem produktu a věcná stránka vyjadřuje počet jednotlivých produktů. **Vzájemná propojenost** a **podmíněnost** vyplývá z podstaty, že jeden produkt nemůže fungovat bez druhého produktu.

Členění produktů není **z hlediska jejich různorodosti** a velkému počtu jednoduché. V současnosti dělíme bankovní produkty **z hlediska funkce** jakou plní daný produkt klientovi banky:

1. bankovní finančně úvěrové produkty
2. depozitní (vkladové) bankovní produkty
3. platebně zúčtovací produkty
4. produkty investičního bankovníctví
5. pokladní a směnárenské produkty

Členění bankovních produktů **z hlediska klientské segmentace**:

1. retailové produkty
2. wholesalové produkty

Při nabídce bankovních produktů hraje důležitou roli jejich cena. Cena bankovních produktů je výsledkem cenové politiky banky. Ceny se stanovují, aby znamenaly dostatečnou **rentabilitu** banky, zlepšily **konkurenční** postavení banky na bankovním trhu a odrážely **nákladovost** banky a její kapitálové likviditní a kapacitní možnosti. Ceny se vyskytují v základních formách:

1. úroky
2. provize a prémie
3. přímé poplatky
4. nepřímé poplatky

Pro stanovení výsledné ceny bankovního produktu je zapotřebí stanovit hodnotový objem za hodnotovou jednotku (např. jednu korunu), jednotlivý produkt, hodnotový výsledek a čas.

3.3.6.1 Finanční bankovní produkty

Mezi nejdůležitější obchody komerčních bank patří poskytování úvěrů.

1. Finanční úvěry

Klient je povinen splatit bance v dohodnutém stanoveném termínu přijatý úvěr včetně úroků. **Kontokorentní úvěr** je krátkodobým bankovním úvěrem, kdy dochází k tomu, že klient může ze svého účtu přecházet do debetu. Klient čerpá úvěr automaticky tím, že platí ze svého účtu i v případě, kdy na něm nemá dostatečné finanční prostředky. Dalším významným krátkodobým úvěrem je **eskontní úvěr**, který banka poskytuje prostřednictvím odkupu (eskontu) směnky před její splatností, přičemž si sráží úrok *diskont* za dobu od eskontu do dne splatnosti směnky. Oblíbeným a nejčastějším bankovním produktem je **hypoteční úvěr**. Způsob zajištění hypotečního úvěru je zástavní právo k nemovitosti a není omezen z hlediska účelu. Nejčastěji poskytované hypoteční úvěry z účelového vymezení jsou na financování bytových potřeb. Fyzickým osobám jsou poskytovány **spotřebitelské úvěry** jako spotřebitelům na nepodnikatelské účely. Další druhy úvěrů mohou být úvěry **investiční a podnikatelský účelový**.

2. Závazkové úvěry a záruky

Banka za svého klienta ručí a zavazuje se, že klient splní svůj závazek. V mezinárodních obchodech jsou nejvíce využívány **bankovní záruky**. Představuje závazek banky zaplatit oprávněné osobě podle obsahu a podmínek stanovených ve smlouvě určitou peněžní částku. Bankovní záruky bývají rozdělovány do dvou skupin: platební a neplatební záruka²⁰. **Platební záruka** je zárukou banky za splnění platebního závazku klienta. **Neplatební záruka** je zárukou za jiný než platební závazek (např. záruka kauční, záruka za nabídku). Při **akceptačním úvěru** banka akceptuje od svého klienta na ni vystavenou cizí směnku s podmínkou, že klient musí složit prostředky k pokrytí závazku u banky ještě před splatností směnky. Na podobném principu banka poskytuje **úvěr avalový**, ručitelský.

²⁰ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 145

Banka ale místo akceptu uděluje na směnku aval a shodně jako u akceptačního úvěru ručí za proplacení směnky.

3. Alternativní formy financování

Produkty umožňující klientům získat finanční prostředky za daných specifických podmínek. **Factoring**²¹, **forfaiting**²², **leasing**.

3.3.6.2 Depozitní (vkladové) bankovní produkty

Banka získává na stranu pasív v bankovní rozvaze cizí kapitál (kapitál svého klienta) a tudíž se dostává do pozice dlužníka. Základní forma bankovních produktů v získávání úvěrových finančních zdrojů:

1. přijímání vkladů

Vklady na viděnou jsou splatné vklady klientů banky bez výpovědní lhůty. Příkladem vkladů jsou vklady na požádání, vista vklady a běžné vklady. Vklady na vkladních knížkách, na vkladních listech nebo vklady v rámci stavebního spoření bývají označovány jako **vklady úsporné**. **Termínované vklady** jsou vklady na pevnou částku, kterou klient ukládá u banky za účelem vyššího úrokového výnosu, ale pod podmínkou, že se na určitou dobu dobrovolně vzdá možnosti disponovat s vloženými prostředky. Z hlediska způsobu časového omezení dispozice s vkladem rozeznáváme dva druhy termínovaných vkladů:

- vklady na pevnou lhůtu
- vklady s výpovědní lhůtou

2. emise bankovních dluhopisů

Bankovní dluhové cenné papíry se vyskytují v podobě **dluhopisů** a **depozitních směnek**. Zvláštním druhem bankovních dluhopisů jsou hypoteční zástavní listy, jejichž krytí je

²¹ Odkoupení krátkodobých pohledávek.

²² Odkoupení střednědobých a dlouhodobých pohledávek.

zabezpečeno zástavním právem na nemovitost. Depozitní směnku vystavuje banka jako vlastní směnku. Banka se zavazuje vyplatit oprávněnému majiteli směnky v době její splatnosti směnečnou částku.

3. speciální depozitní vklady

Stavební spoření spočívá ve spoření po určitou dobu a následném získání nejen zpět zúročených úspor, ale při splnění daných podmínek i nárok na poskytnutí účelového stavebního úvěru. Jedná-li se současně o fyzickou osobu, tak i nárok na získání státní podpory v rámci stavebního spoření.

3.3.6.3 Platebně zúčtovací bankovní produkty

Zabezpečení platebního styku v hotovostní a bezhotovostní formě peněz. Základním produktem obchodních bank je vedení běžného účtu klienta. Platební styk se provádí jednak prostřednictvím hotových peněz, jednak bezhotovostními převody. K provedení plateb nabízejí banky nejvýznamnější produkty: **příkaz k úhradě a inkasu, šeky, platební karty, platební prostředky elektronického bankovníctví, dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso.**

4. Český bankovní systém

V ČR je od roku 1990 dvoustupňový univerzální bankovní systém s existencí specializovaných bank a je tvořen:

- obchodními bankami
- centrální bankou - *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA*

Do ledna roku 1990 byla bankovní soustava jednostupňová. Bankovní operace prováděla pouze centrální banka. Ostatní banky se řídily rozhodnutím centrální banky a specializovaly se na užší rozsah bankovní činnosti. Období „monobanky“ jednostupňové soustavy bankovníctví trvalo v letech 1950-1989 vedením Státní banky československé.

Jednostupňový systém zanikl s kompletní měnovou reformou státu - usilující především v boji proti inflaci, o privatizaci a zavedení tržního hospodářství, tím i odstranění nepříznivých ekonomických následků souvisejících s předcházejícím obdobím centrálně řízeného. Rok 1989 byl posledním obdobím centralizovaného vedení státu.

Dne 2. ledna 1990 vznikl dvoustupňový bankovní systém, který se vyznačuje především tím, že je odděleno funkčně centrální a obchodní bankovníctví. Obchodní banky získávají svou samostatnost při rozhodování, podnikají s penězi za účelem zisku při dodržování zákonů a pravidel o bankovníctví. Centrální banka neřídí přímo činnost bank a neuvěřuje podnikatelský sektor. Bankovní činnost je pod dohledem státu. Banka má statutární orgán a dozorčí radu. Banky a pobočky zahraničních bank jsou zapsány v obchodním rejstříku. Výpis z rejstříku je uložen u České národní banky. Banky jsou povinny informovat ve svých provozních prostorách písemnou formou o podmínkách pro přijímání vkladů, poskytování úvěrů a dalších bankovních obchodů a služeb. Při své činnosti musí banky postupovat obezřetně, zejména provádět obchody způsobem, který nepoškozuje zájmy jejich vkladatelů z hlediska návratnosti jejich vkladů a neohrožuje stabilitu a bezpečnost banky. Banky musí trvale udržovat svou platební schopnost v české měně i měnách cizích. Za tím účelem jsou povinny dodržovat stanovená pravidla likvidity a bezpečného provozu. Na základě ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů je stanovena výše základní kapitálu 500.000.000 Kč a minimálně v této výši musí být tvořen peněžními vklady.

4.1 Obchodní banky v systému ČR

Základní druhy obchodních bank v ČR:

- **Univerzální banky**

Univerzální banky tvoří základní složku bankovního systému ČR, mezi které svým podílem dominují tři velké bankovní domy - Česká spořitelna a.s., Komerční banka a.s., Československá obchodní banka, a.s.. K menším univerzálním bankám řadíme např. Živnostenskou banku a.s., a Union banku a.s.. Banky svým klientům nabízí veškeré bankovní služby a produkty. Větší banky disponují s rozsáhlou pobočkovou sítí a zakládají i dceřiné společnosti, které nabízí speciální produkty – stavební spoření, hypoteční úvěry.

- **Specializované banky**

Specializované banky se, na základě udělené bankovní licence od České národní banky, zaměřují na určité bankovní produkty. Banky produkty poskytují v nejvyšší kvalitě za velmi krátkou dobu a mnohem výhodněji, než ostatní bankovní instituce.

Klasickým příkladem specializovaných bank jsou **stavební spořitelny**, které mohou výhradně poskytovat stavební spoření a související produkty. Stavební spořitelny podléhají zvláštnímu zákonu o stavebním spoření, zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření²³, ve znění zák. č. 83/1995 Sb. Základním principem stavebního spoření spočívá v kombinaci spoření a poskytování účelových úvěrů na bytové potřeby klientům, kteří se stavební spořitelnou uzavřou za určitých podmínek smlouvu. Stát podporuje tento produkt formou dotace na stavební spoření státním příspěvkem, který v posledních letech procházel velkými změnami.

Smlouvy o stavebním spoření uzavřeny mezi klientem a stavební spořitelnou před rokem 2004 nabízely možnost získat státní podporu ve výši až 4.500 Kč ročně, tj. 25% z 18.000

²³ Úplné znění zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb. jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem č. 83/1995 Sb.

Kč. Státní příspěvek za smlouvy uzavřené po roce 2004 byl snížen do výše 3.000 Kč, tj. 15% z 20.000 Kč. Za rok 2010 bylo v platném znění pro všechny smlouvy zdanění státního příspěvku 50% daní, výnosy z úroků byly osvobozeny. V roce 2011 bude přiznávána podpora ve výši až 2.000 Kč, tj. 10% z 20.000 Kč. Výnosy z úroků jsou zdaněny 15% daní²⁴.

K významným produktům stavebních spořitelen dále patří **hypotéční úvěry** ze stavebního spoření určené na financování bydlení. Na rozdíl od hypotečních úvěrů poskytnuté bankami, kde je stanovena daná výše úroku z daného úvěru. U úvěru poskytnutého stavebními spořitelny není definice tak jednoduchá. Úvěr je členěn do více fází. Může být čerpán na základě uzavření stavebního spoření s příslušnou cílovou částkou, poté je stanovena výše úroku z překlenovacího úvěru, tzv. meziúvěru, po dobu 6 let za obvyklou sazbu 5 %. V rámci daného spoření se dospořuje a teprve pak se přechází na finální řádný úvěr. Úroky z řádného úvěru jsou po splacení přiděleného úvěru nižší.

V České republice působí stavební spořitelny:

- Českomoravská stavební spořitelna
- Wüstenrot stavební spořitelna
- Raiffeisen stavební spořitelna
- Stavební spořitelna České spořitelny
- Modrá Pyramida stavební spořitelna

Dalším významným druhem specializovaných bank jsou **hypoteční banky**. Banky se specializují především na poskytování hypotečních úvěrů a emisi vlastních hypotečních zástavních listů. Hypoteční úvěry jsou v České Republice i ve světě podporovány státem prostřednictvím státního příspěvku. Tyto produkty na základě speciální licence mohou získat banky univerzální a banky speciální. **Hypoteční úvěr** představuje nejběžnější úvěr na získání bytu či domu. Jedná se o účelový úvěr poskytovaný na financování investic do nemovitostí, který je zajištěn zástavním právem k nemovitosti, tzv. hypotékou. Hypoteční úvěry se poskytují na koupi nemovitosti, výstavbu nemovitosti, rekonstrukci, modernizaci,

²⁴ Převzato z internetového zdroje: www.finance.cz, <http://www.finance.cz/financovani-bydleni/financni-kalkulacky/stavebni-sporeni/>

opravy, přístavby nemovitosti a koupi podílu na nemovitosti za účelem vypořádání spoluvlastnických a dědických nároků. Může jej získat fyzická osoba s trvalým pobytem na území ČR nebo podnikatelský tuzemský subjekt. Jako zástavu může sloužit nemovitost na území ČR, která je zapsána v katastru nemovitostí. Doba splácení úvěru závisí na jeho výši a na výši úrokových sazeb. Doba poskytnutí úvěru by neměla přesáhnout 30 let. Výše úrokové sazby je odvozena od ceny zdrojů, které používá banka k jejich refinancování.

Hypoteční banky:

- Citibank
- Česká spořitelna, a.s.
- Československá obchodní banka (ČSOB)
- GE Money bank
- Hypoteční banka
- ING Bank N.V.
- Komerční banka
- LBBW Bank - Landesbank Baden-Württemberg
- mBank
- Oberbank
- Poštovní spořitelna
- Raiffeisenbank, a.s.
- UniCredit Bank
- Volksbank
- Waldviertler Sparkasse von 1842
- Wüstenrot hypoteční banka a.s.

Specializované banky, které se záměrně omezují na určitý druh bankovní činnosti:

1. Českomoravská záruční a rozvojová banka

Založena v lednu v roce 1992. Hlavním posláním je podpora malých a středních podniků, kterou provádí prostřednictvím poskytování cenově zvýhodněných záruk za úvěry poskytované komerčními bankami²⁵.

²⁵ REVENDA, Z., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 122

2. Česká exportní banka

Vznikla v roce 1995 jako součást státní podpory vývozu, pomoc s financováním exportu a s tím spojených finančních služeb. Je z části přímo a z části nepřímo, prostřednictvím Exportní garanční a pojišťovací společnosti, jejímž posláním je pojišťování vývozních úvěrů, ve vlastnictví státu²⁶

3. Konsolidační banka

Založena v roce 1991 pro správu dlouhodobých státních pohledávek. Banka se podílela díky prostředkům z Fondu národního majetku na oddlužování podniků. Od roku 1995 byla banka přetransformována na banku, jejímž cílem je podpora rozvojových cílů s orientací na dlouhodobé a důležité projekty. V současnosti působí jako Konsolidační agentura a k jejím úkolům patří zejména soustředit problematické pohledávky a o jejich následný prodej u bank, které vstoupily do privatizačního procesu.

• Spotřební a úvěrní družstva

Za součást bankovního systému jsou považovány i spořitelní a úvěrní družstva. Tyto instituce však podléhají speciálnímu zákonu, tudíž nejsou naší legislativou považovány za banky. Vznikla na základě zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelnách a úvěrních družstvech a některých dalších opatřeních s tím souvisejících, z 20.dubna 1995. **Družstva** dle zákona č. 21/1992 Sb. **nejsou bankami**. V České republice působí v současnosti 20 družstev. Družstva mohou pouze svým členům poskytovat služby:

4. přijímat vklady
5. poskytovat úvěry
6. vést účet a provádět platby z pověření svých členů
7. obstarávat platební karty
8. ručit za úvěry, poskytnuté jinými osobami

²⁶ ŠENKÝŘOVÁ, B., *Bankovníctví I.*, cit. 7, s. 64

Další členění obchodních bank podle výše bilanční sumy v ČR²⁷:

1. Velké banky (bilanční suma nad 200 mld. Kč)

Česká spořitelna, Československá obchodní banka, Komerční banka, UniCredit Bank Czech Republic

2. Střední banky (bilanční suma 50 až 200 mld. Kč)

Českomoravská záruční a rozvojová banka, GE Money Bank, Hypotéční banka, Raiffeisenbank

3. Malé banky (bilanční suma pod 50 mld. Kč)

Banco Popolare, Česká exportní banka, Evropsko-ruská banka, Fio banka, J&T banka, LBBW Bank CZ, PPF banka, Volksbank, Wüstenrot hypotéční banka

4. Pobočky zahraničních bank

AXA Bank Europe, Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ, BRE Bank S.A., Citibank Europe, Commerzbank, Credit Agricole S.A., Deutsche Bank, Fortis Bank, ING Bank, HSBC Bank, Oberbank, Poštová banka, pobočka Česká republika, Privat Bank, Raiffeisenbank im Stiftland, Saxo Bank A/S, The Royal Bank of Scotland N.V., Všeobecná úvěrová banka, Waldviertel Sparkasse, ZUNO BANK AG (zatím nezasílala dat)

5. Stavební spořitelny

Českomoravská stavební spořitelna, Modrá pyramida stavební spořitelna, Raiffeisen stavební spořitelna, Stavební spořitelna České spořitelny, Wüstenrot - stavební spořitelna

4.1.1 Porovnání objemu poskytnutých hypotečních úvěrů za rok 2010

Vlastní praktická část je zaměřena, na základě získaných dat, na porovnání objemu poskytnutých hypotečních úvěrů poskytované hypotečními bankami a stavebními spořitelny k určitému časovému období.

²⁷ Převzato z internetového zdroje: www.cnb.cz,
http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/banky/bs_ukazatele_metodika.html

V roce 2010 nastala výrazná změna v objemu poskytnutých úvěrů. Doposud byly „leadři“ ve vyplácení úvěrů na financování bydlení především stavební spořitelny. Nabízely oproti hypotečním bankám výhodnější nižší **úrokové sazby**.

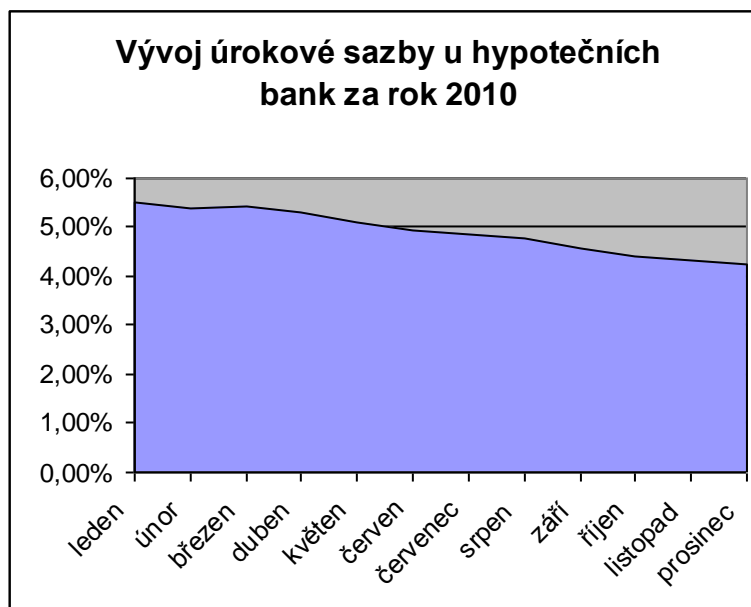
Tabulka 4: Výše úrokové sazby hypotečních bank v jednotlivých měsících za rok 2010

období	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
HYPOINDEX	5,52%	5,37%	5,41%	5,29%	5,12%	4,92%	4,84%	4,79%	4,56%	4,42%	4,33%	4,23%

Zdroj: www.hypoindex.cz

V důsledku celosvětové hospodářské krize, která se nevyhnula ani České republice, docházelo také k výraznému snížení zájmu o úvěry na bydlení. Díky intenzivní konkurenci na trhu hypoték a širokou škálou výhodných hypotečních produktů byly úrokové sazby potlačovány v průběhu loňského roku dolů. V tabulce 4 jsou uvedeny ukazatelem *FINCETRUM HYPOINDEX* vývoj úrokových sazeb hypoték v jednotlivých měsících v roce 2010. Následný graf 1 přehledně sestupný vývoj vyobrazuje. Průměrná úroková sazba hypotečních úvěrů měřená ukazatelem *FINCETRUM HYPOINDEX* se snížila od počátku roku o 1,29 %.

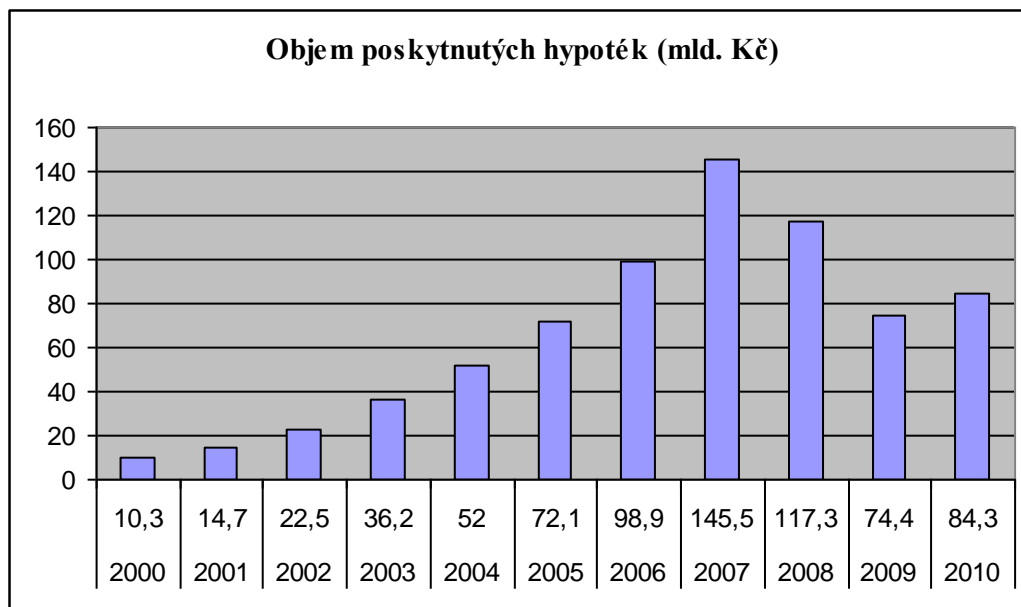
Graf 1: Vývoj úrokové sazby u hypotečních bank

Zdroj: vlastní zpracování

Celkový objem poskytnutých úvěrů hypotečními bankami za rok 2010 činil 84,3 mld. Kč. Graf 2 znázorňuje objem poskytnutých úvěrů od roku 2000 do roku 2010. Z grafu je čitelné, že v roce 2010 bylo poskytnuto více úvěru oproti předcházejícímu roku, roku 2009. Však nejvýznamnějším rokem ve vyplácení hypotečních úvěrů byl rok 2007. Suma objemu poskytnutých úvěrů dosáhla rekordních 145,5 mld. Kč.

Graf 2: Objem poskytnutých hypoték (mld. Kč)

Zdroj: <http://www.hypoindex.cz/clanky/hypoindex-prosinec-2010-banky-poskytly-hypoteky/>

Porovnání celkového objemu poskytnutých hypotečních úvěrů hypotečními bankami se stavebními spořitelny v roce 2010 se značně liší. Tabulka 5 charakterizuje, že stavební spořitelny za rok 2010 sjednaly 5,248 mil. smluv a v celkovém objemu vyplatily 58,272 mld. Kč. V meziročním srovnání došlo k poklesu produkce průměrně u všech stavebních spořitelen o 12%. Graf 3 znázorňuje jednotlivé podíly stavebních spořitelen na celkovém objemu sjednaných hypotečních úvěrů. Největší podíl ve výši 47% si udržela Českomoravská stavební spořitelna. Dosáhla téměř polovičního podílu na trhu. Uzavřela se svými klienty celkem 2,04 mil. smluv a poskytla úvěry na zajištění bydlení a nemovitosti ve výši 27,2 mld. Kč. Stavební spořitelna Raiffeisen uzavřela 833 tis. smluv a propůjčila celkem úvěry ve výši 10,552 mld. Kč. V souhrnném podílu na objemu sjednaných úvěrů byla stavební spořitelna Raiffeisen na druhém místě s 18%. S 15% podílem dosahovala stavební spořitelna Modrá Pyramida. Uzavřela 768 tis. smluv a vyplatila 9,025 mld. Kč. Nejnižší účast podílu na objemech mezi stavebními spořitelny v České republice ve výši

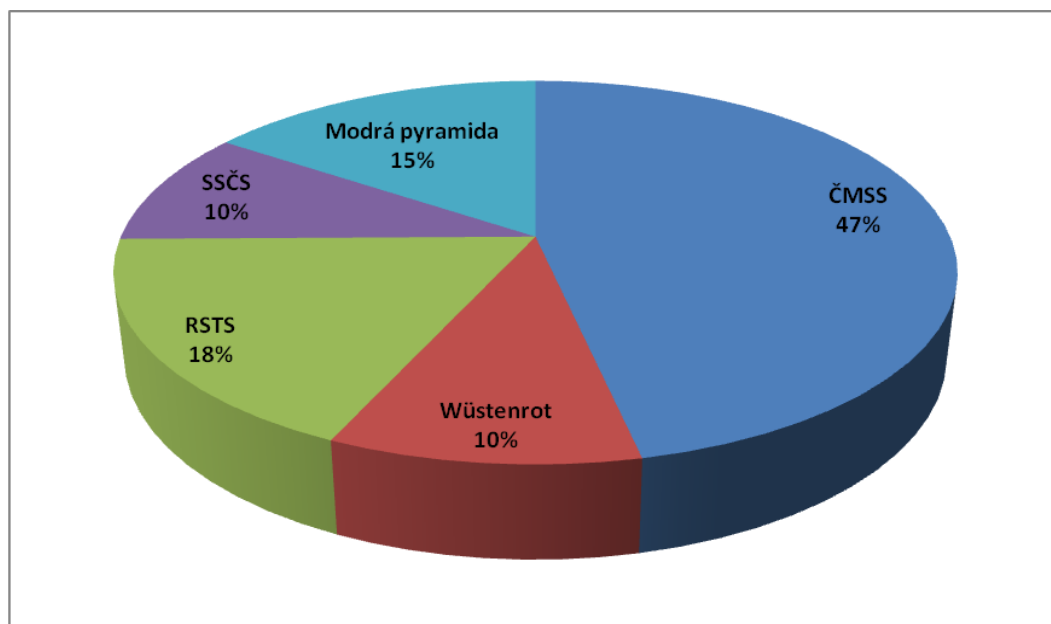
10% dosáhly Wüstenrot a Stavební spořitelna České spořitelny. Wüstenrot stavební spořitelna vyplatila 5,873 mld. Kč a Stavební spořitelna České spořitelny poskytla úvěry ve výši 5,651 mld. Kč. Sloupec „meziroční změna v %“ vyobrazuje změnu k předcházejícímu roku. Tento rok přinesl všem stavebním spořitelnám značný procentní pokles, který vyobrazuje u jednotlivých stavebních spořitelen tabulka 5.

Tabulka 5: Objem a počet poskytnutých úvěrů stavebních spořitelen v ČR za rok 2010

SPORĚTELNA	Úvěry – objem (v mil. Kč)	Meziroční změna v %	Celkem smluv (v tis.)
Českomoravská stavební spořitelna (ČMMS)	27171	-14%	2040
Wüstenrot stavební spořitelna	5873	-17%	449
Raiffeisen stavební spořitelna	10552	-1,3%	833
Stavební spořitelna České spořitelny	5651	-16%	1158
Modrá pyramida stavební spořitelna	9025	-13%	768
CELKEM	58272	-12%	5248

Zdroj: Asociace českých stavebních spořitelen (AČSS), ČTK, Hypoindex.cz

Graf 3: Podíl stavebních spořitelen na celkovém objemu sjednaných hypotéčních úvěrů

Zdroj: Asociace českých stavebních spořitelen (AČSS), ČTK, Hypoindex.cz

4.1.2 Porovnání objemu poskytnutých hypotečních úvěrů za rok 2011

Hlavním důvodem stále trvající i dnes zvýšené poptávky po nových úvěrech jsou rekordně nízké úrokové sazby, částečné uvolnění podmínek poskytování hypoték, velice dobrá dostupnost hypoték a pestrá nabídka cenově zajímavých nemovitostí. Hypoteční banky v celkovém objemu hypoték za rok 2010 propůjčily 84,3 mld. Kč (viz. Graf 2) především na koupi nemovitosti, k profinancování výstavby nemovitosti a na ostatní účely, mezi kterými hraje nezanedbatelnou roli refinancování stávajících úvěrů. Bude tomu však i nadále? Zdolají hypoteční banky v objemu poskytnutých hypotečních úvěrů stavební spořitelny v roce 2011? Vzájemná konkurence bank stále drží možné nejvýhodnější úrokové sazby. Díky dobré dostupnosti hypoték a právě nízkým úrokovým sazbám se očekává růst objemu poskytnutých úvěrů.

Tabulka 6: Hypoteční úvěry s vyšší úrokové sazby u vybraných bank k 1.3.2011

Název banky	Název úvěru	3letý fix
Česká spořitelna, a.s.	Ideální hypotéka	4,19%
ČSOB	ČSOB Hypotéka na 100%	5,85%
GE Money bank	Hypotéka do 100%	4,59%
Hypoteční banka	Hypoteční úvěr 100	5,85%
Komerční banka	Klasik	4,19%
LBBW Bank	IQ Hypotéka	4,19%
mBank	mHypotéka s fixní sazbou	4,31%
Poštovní spořitelna	Hypoteční účelový úvěr - HUF 100	5,85%
Raiffeisenbank, a.s.	Klasik	4,49%
Wüstenrot hypoteční banka a.s	Hypotéka pro vlastní bydlení	3,99%

Zdroj: <http://www.finance.cz/financovani-bydleni/hypoteky/>

Pro srovnání jsou v tabulce 6 vybrány nejznámější hypoteční banky. Ke každé bance je vybrán jen jeden z více nabízených finančních produktů - hypotečních úvěrů s aktuální výší úrokové sazby k danému hypotečnímu úvěru, která je zaručeně neměnná po dobu 3 let. Tabulka 7 zobrazuje srovnání hypotečních úvěrů s výší úrokové sazby u stavebních spořitelen České republiky.

Tabulka 7: Hypoteční úvěry s výší úrokové sazby u stavebních spořitelen

Název spořitelny	Název meziúvěru	Úroková sazba 2011	Úroková sazba 2010
Českomoravská stavební spořitelna	Ideální hypotéka	4,19%	5,10%
Modrá pyramida stavební spořitelna	Hypoúvěr	4,19-4,6 %	5,25%
Raiffeisen stavební spořitelna	Horizont	4,4-4,8 %	5,10%
Stavební spořitelna České spořitelny	Trend	5,40%	5,95%
Wüstenrot stavební spořitelna	Superúvěr	2,5-5,9 %	6,10%

Zdroj: <http://www.finance.cz/financovani-bydleni/hypoteky/>

Banky nabízí více úvěrů najednou, které se od sebe liší ve výši zajištění úvěru, s variabilní nebo fixní úrokovou sazbou a dobou a výší splatnosti úvěru. Dnes je možné v rámci všeobecného ekonomického zpomalení a souvisejícího útlumu úvěrové aktivity zajištění úvěru 50%, místo platné dřívější podmínky 100% zajištění. Pro současné vyhodnocení srovnání byly vybrány produkty s nejnižší úrokovou sazbou.

Dle získaných údajů z dané tabulky, Wüstenrot hypoteční banka a.s. nabízí produkt „Hypotéka na vlastní bydlení“ s nejvýhodnější a nejnižší úrokovou sazbou 3,99% po dobu 3 let. Dalšími výhodnými úvěry jsou „Ideální hypotéka“ od České spořitelny, a.s., „Klasik“ od Komerční banky a „IQ Hypotéka“ od LBBW Bank. K nabízeným úvěrům činí úroková sazba 4,19%. Naopak nejvyšší úrokovou sazbu k poskytovanému úvěru na financování bydlení dává Československá obchodní banka k „ČSOB Hypotéka na 100%“, Poštovní spořitelna k „Hypotéční účelový úvěr - HUF 100“ a Hypoteční banka k „Hypoteční úvěr 100“ ve shodné výši 5,85%. Dále mezi nabízené finanční produkty patří úvěr „mHypotéka s fixní sazbou“ od mBank s výší úrokové sazby 4,31%, úvěr „Klasik“ od Raiffeisenbank, a.s. se 4,49% úročením a úvěr „Hypotéka do 100%“ od GE Money Bank s úrokem 4,59%. I přesto, že se jednotlivá výše úrokových sazeb značně odlišuje, dosahují banky svého záměru a prozatím se stávají vůdčí v poskytování a vyplácení hypotečních úvěrů.

Názorný příklad k tabulce 6. Klient si žádá o hypoteční úvěr k financování bydlení ve výši 2 mil. Kč. Nejvýhodnější hypotéka poskytnuta hypoteční bankou po dobu 20 let s fixací na 3 roky:

1. Česká spořitelna s úrokovou sazbou 4,19%, měsíční výše splátky 12.321 Kč.
2. Komerční banka s úrokovou sazbou 4,19%, měsíční výše splátky 12.321 Kč

Nejméně výhodná z výše uvedeného příkladu pro srovnání na stejnou výši úvěru, dobu splatnosti a fixací 3 roky:

1. Poštovní spořitelna s úrokovou sazbou 5,85%, měsíční výše splátky 14. 156 Kč

U stavebních spořitelen opět nejvýhodnější úrokovou sazbu od 2,5% k úvěru ze stavebního spoření poskytnutý na zajištění bydlení nabízí Wüstenrot stavební spořitelna. Naopak nejméně výhodná ve výši 5,4% úročení je nabízena Stavební spořitelnou České spořitelny. V porovnání výše úrokových sazeb v tabulce 8 za letošní a loňský rok je patrné mírné zlepšení. Jednotlivé stavební spořitelny snížily v rozmezí 0,2% - 0,91% výši úrokových sazeb nabízených k překlenovacím úvěrům.

Otázkou zůstává, budou-li i pro rok 2011 výhodnější úrokové sazby při čerpání hypotečních úvěrů i nadále od hypotečních bank. Banky jsou velmi přizpůsobivé a pružné

finanční situaci na trhu a dokáží rychle reagovat na specifické požadavky klientů. Stále svižně nabízí nové a atraktivnější finanční produkty oproti stavebním spořitelnám, kterým se, nenabídnou-li nové finanční produkty, viditelně snižuje pozice na trhu úvěrů na bydlení. V porovnání dle získaných dat k 1.3.2011 jsou úrokové sazby vesměs od všech finančních zprostředkovatelů příznivé a průměrná hodnota nabízené úrokové výše činí 4,26% (k 1.2.2011). I přesto, že nadále přetrvávají obavy z návratu hospodářské krize, tak zájem o hypoteční úvěry se přiměřeně rok od roku zvyšuje z důvodu zajištění bydlení. Hypoteční banky budou muset pro letošní rok zvolit, zda-li i nadále využijí „oživení trhu“ a při nižších sazbách a větším objemu poskytnutých úvěrů dosáhnou vyššího zisku. Tímto přístupem si i nadále zajistí vůdčí postavení v celkových objemech poskytnutých hypotečních úvěrů nad stavebními spořitelny.

4.2 Centrální banka v systému ČR

Centrální banka má významné místo ve dvoustupňovém bankovním systému a bývá označována jako banka státu. Jedná se o nepodnikatelský subjekt. Neprovádí činnosti, které spadají do oblasti působení obchodních bank a neřídí přímo jejich činnost. Cílem centrální banky je především měnová stabilita, udržení nízké a stabilní míry inflace a nízká míra nezaměstnanosti. Centrální banka je mnohými ekonomy označována jako „matka“ bank. Komerční banky si od centrální banky mohou vypůjčit peníze a zároveň si peníze ukládají. V obou případech probíhá obchod s penězi ve formě úroku. Dále centrální banka poskytuje licence novým komerčním bankám, dohlíží na jejich činnost, odebírá bankovní licence a emituje, uvádí do oběhu, nové mince a bankovky. Českou centrální bankou je Česká národní banka (ČNB). Majetek banky (aktiva) a zdroje jeho krytí (pasíva) vyjadřuje účetní bilance. Příkladem aktiv, která Centrální banka drží, jsou vládní cenné papíry (dluhopisy), které nakoupila. Může poskytnout úvěr komerčním bankám a drží také určitý objem devizových rezerv (např. v eurech a dolarech). Na druhé straně jsou její závazky - pasíva. Jednak vydává bankovky a mince, které jsou v oběhu, a jednak u ní musí podle zákona držet komerční banky určitou část z vkladů, které si u nich uložili jejich klienti.

4.2.1 Česká národní banka

Centrální bankou České republiky se stala 1. ledna 1993 Česká národní banka (dále ČNB), po zániku Státní banky československé. Státní banka československá působila od 1. července 1950, byla centrální bankou bývalé Československé republiky. Její historie není dalekosáhlá, počátky centrálního bankovníctví začaly v roce 1926 zahájením činnosti Národní banky Československé. Do té doby většinu funkcí centrální banky bylo vykonáváno ministerstvem financí (viz výše „Historie bankovního systému v ČR). **ČNB se řídí Ústavou České republiky a zákonem o ČNB Zákon o České národní bance č. 6/1993 Sb. ze dne 17. prosince 1992**, Zákon o bankách č. 21/1992 Sb. ze dne 20. prosince 1991, Devizový zákon č. 219/1995 Sb. ze dne 26. září 1995, Zákon o platebním styku č. 284/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 účinný od 1. listopadu 2009, Zákon č. 57/2006 Sb. a Zákon o oddělení měny. Ve sbírce zákonů č. 380 / 2010 Česká národní banka stanoví podle § 8b odst. 5, § 11a odst. 9, § 12a odst. 8, § 12b odst. 8, § 15, § 22 odst. 2, § 24 odst. 1 § 26d odst. 3 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č.120/2007 Sb., podle § 1a odst. 3, § 7a odst. 5, § 7b odst. 9, § 8 odst. 9, § 8b odst. 1, § 11 odst. 3 a § 27 odst. 1 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 120/2007 Sb., a podle § 199 odst. 2 písm. a), b), g) a t) zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění zákona č. 120/2007 Sb.²⁸ opatření, kterým se stanoví pravidla pro posuzování pohledávek z finančních činností, tvorbu opravných položek a rezerv a pravidla pro nabývání některých druhů aktiv.

Hlavním posláním ČNB²⁹ je péče o cenovou stabilitu³⁰. Není-li tím dotčen její hlavní cíl, ČNB podporuje hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu.

²⁸ Vyhláška ze dne 18.11.2010, kterou se mění vyhláška č. 123/2007Sb. ve znění vyhlášky č. 282/2008Sb.

²⁹ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 60/1993 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 442/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeným pod č. 278/2001 Sb., zákona č. 482/2001 Sb., zákona č. 127/2002 Sb. zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 230/2006 Sb. , zákona č. 160/2007 Sb. , zákona č. 36/2008 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 254/2008 Sb., zákona č. 295/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 156/2010 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 145/2010 Sb. a zákona č. 41/2011 Sb.

1. udržet nízkou, stabilní inflaci
2. zajistit hladký oběh peněz a plynulý platební styk
3. dohlížet na stabilitu finančního systému
4. podporovat vyvážený a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky

ČNB je povinna předkládat dvakrát ročně zprávu o měnovém vývoji Poslanecké sněmovně Parlamentu a jednou za tři měsíce musí informovat o měnovém vývoji veřejnost České Republiky. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.

Česká národní banka se skládá z ústředí v Praze a ze svých v současnosti 7 poboček ve městech Praha, České Budějovice, Hradec Králové, Plzeň, Ústí nad Labem, Brno a Ostrava. Řídícím orgánem ČNB je bankovní rada složená ze 7 členů vrcholových vedoucích pracovníků banky – guvernéra, dvou viceguvernéřů a čtyř členů. Prezident České republiky jmenuje a odvolává členy bankovní rady do jednotlivých funkcí. Jmenování je na dobu 6 let. Funkci mohou jmenování vykonávat maximálně dvakrát. Prvním guvernérem ČNB v letech 1993 - 1999 byl Ing. Josef Tošovský. K 1. červenci 2010 byl prezidentem České republiky Václavem Klausem na Pražském Hradě jmenován guvernérem ČNB dosavadní viceguvernéř Miroslav Singer.

Ostatní členové Bankovní rady k 1. červenci 2010³¹

- viceguvernéř ČNB Mojmír Hampl
- viceguvernéř ČNB Vladimír Tomšík
- vrchní ředitel ČNB Robert Holman
- vrchní ředitel ČNB Kamil Janáček
- vrchní ředitel ČNB Pavel Řežábek
- vrchní ředitelka ČNB Eva Zamrazilová

³⁰ Původní znění „péče o stabilitu měny“, novela zákona č. 98 zákonem č. 448/2001 Sb. s účinností od 1.1.2002 v rámci přípravě vstupu do EU. Analogicky změna byla učiněna zákonem č. 127/2002 Sb. splatností od 1.2.2005 i v zákonu o ČNB.

³¹ Převzato z internetového zdroje: www.cnb.cz,
http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/bankovni_rada/clenove_bankovni_rady/

Na člena bankovní rady jsou kladeny požadavky, které musí plnit. Musí být občanem České Republiky plně způsobilým právním úkonům, musí mít ukončené vysokoškolské vzdělání, musí být bezúhonný a splňovat podmínky stanovené zvláštním předpisem a musí být v bankovních záležitostech uznávanou a zkušenou osobností. Člen bankovní rady může být odvolán ze své funkce v případě zbavení právní způsobilosti nebo při nevykonávání své funkce po dobu delší než 6 měsíců. Guvernér, který jedná jménem ČNB a zastupuje ji navenek, předsedá jednání bankovní rady. V případě nepřítomnosti guvernéra zasedá viceguvernér. Bankovní rada svá rozhodnutí přijímá na základě hlasování. V případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího. Jednání bankovní rady se řídí jednacím řádem schválený bankovní radou.

Organizační řád ČNB určuje principy řízení, působnost organizačních jednotek, strukturu organizačních útvarů a vzájemné vztahy mezi nimi a jejich funkční náplně. Dále stanovuje povinnosti, práva a odpovědnost pracovníků ČNB.

ČNB vykonává svou činnost prostřednictvím ústředí a poboček. K její pravomoci v souladu se svým hlavním cílem dle zákona č. 6/1993 Sb., patří:

1. určuje měnovou politiku,
2. vydává bankovky a mince,
3. řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, poboček zahraničních bank a spořitelních a úvěrních družstev, pečuje o jejich plynulost a hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji,
4. vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku,
5. provádí další činnosti podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů,
6. Česká národní banka při plnění svých úkolů spolupracuje s ústředními bankami jiných států, orgány dohledu nad finančními trhy jiných států a s mezinárodními finančními organizacemi a mezinárodními organizacemi zabývajícími se dohledem nad bankami, institucemi elektronických peněz a finančními trhy.
7. Česká národní banka zváží možný dopad svého rozhodnutí, které hodlá vydat v souvislosti s výkonem dohledu podle odstavce 2 písm. d), na stabilitu finančního systému jiného členského státu Evropské unie, a to s přihlédnutím ke skutečnostem dostupným v

době jeho vydání a zejména v případech, kdy nastane mimořádná situace, která by mohla fungování finančních systémů ovlivnit.

4.2.1.1 Měnověpolitické nástroje³²

- operace na volném trhu
- automatické facility
- mimořádné facility
- povinné minimální rezervy

Operace na volném trhu

ČNB využívá **měnových nástrojů** pro tvorbu měnové politiky. Na tendry vůči bankám stanovuje rámec pro tyto informační operace a vyhlašuje zpravidla 2T (dvoutýdenní) repo sazbu. Z hlediska cíle a pravidelnosti jsou nástroje děleny:

- hlavní měnový nástroj
- doplňkový měnový nástroj
- nástroj jemného ladění

1. Hlavní měnový nástroj má podobu repo operací prováděných formou tendrů. Při repo operacích ČNB přijímá od bank přebytečnou likviditu a bankám předává jako kolaterál, finanční zajištění, dohodnuté cenné papíry. Obě strany se zároveň zavazují, že po uplynutí doby splatnosti proběhne reverzní transakce, v níž ČNB jako dlužník vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu zvýšenou o dohodnutý úrok a věřitelská banka vrátí ČNB poskytnutý kolaterál. Základní doba trvání těchto operací je stanovena na 14 dní, proto je z hlediska měnové politiky chápána jako klíčová dvoutýdenní repo sazba (2T repo sazba).

2. Doplňkový měnový nástroj má podobu tříměsíčního repo tendru, v němž ČNB přijímá likviditu na období tří měsíců.

3. Nástroje jemného ladění (devizové operace, operace s cennými papíry) jsou

³² Převzato z internetového zdroje: www.cnb.cz, http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

používány zejména v případech nečekaných krátkodobých výkyvů v likviditě trhu, kdy je ohrožena stabilita vývoje úrokových sazeb. Používají se v praxi výjimečně.

Automatické facility

ČNB poskytuje bankám automatické facility **depozitního** nebo **zápůjčního** charakteru za předem definovaných podmínek – termíny, úrokové sazby, objemy finančních prostředků apod..

Mimořádné facility

V roce 2008 ČNB zavedla **mimořádné** dodávací repo operace se splatností dva týdny a tři měsíce. Jejich cílem je podpořit fungování trhu se státními dluhopisy. Od ledna 2011 byla zachována pouze dodávací repo operace se splatností dva týdny.

Povinné minimální rezervy

Povinné minimální rezervy, které je povinna držet na svém účtu u ČNB každá banka (včetně stavebních spořitelny) a pobočka zahraniční banky s udělenou bankovní licencí, jsou ve výši 2 % primárních závazků dané banky a úročeny 2T (dvoutýdenní) sazbou.

Tabulka 8: Základní sazby měnověpolitických nástrojů ČNB k 1.3.2011

úrokové sazby	úroková sazba	platné od
dvoutýdenní repo operace – 2T repo sazba	0,75%	květen 2010
depozitní facility – diskontní sazba	0,25%	srpen 2009
marginální zápůjčení facility – lombardní sazba	1,75%	květen 2010
povinné minimální rezervy	sazba z primárních vkladů	platné od
banky	2,00%	říjen 1999
stavební spořitelny a ČMZRB	2,00%	říjen 1999

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

5. Závěr

Cílem teoretické části práce bylo charakterizovat banku jako subjekt podnikatelský za účelem zisku. Jaké musí splnit podmínky, aby získala oprávnění působit jako banka. Jakými zákony se řídí a její základní funkce. Byla popsána její bilance a výkaz zisků a ztrát.

Důležitou součástí teoretické části bylo rozlišení centrální banky od bank obchodních. Centrální banka je nepodnikatelský subjekt a v dané ekonomice státu má nezastupitelnou funkci. Jedná se o samostatnou instituci nezávislou na rozhodnutí vlády. Dohlíží na celkový hospodářský růst daného státu, nízkou míru inflace a nízkou stabilitu nezaměstnanosti. Dále spravuje devizové rezervy, vydává bankovky a mince, tvoří bankovní dohled nad ostatními bankami, vede účty vládě a reprezentuje stát v měnové oblasti.

V praktické části bylo cílem práce konkretizovat bankovní systém v České republice. V České republice je od roku 1990 dvoustupňový univerzální bankovní systém s existencí specializovaných bank a je tvořen obchodními bankami a centrální bankou. Centrální banka České republiky je Česká národní banka (dále ČNB). Práce odlišila druhy bank, jejich členění, činnosti a jejich produkty. Významnou kapitolou byla ČNB. Práce konkretizovala její poslání, organizační strukturu, její funkce a nástroje potřebné k zajištění cílů.

Z hlediska rozsahu práce byla vlastní praktická část zaměřena na určitý segment. Praktická část byla zúžena na charakteristiku a přehled poskytnutých hypotečních úvěrů hypotečními bankami a stavebními spořitelny za určité časové období. Pro přehlednost byla praktická část rozdělena do dvou vzájemně na sebe navazujících částí. Na základě zjištěných podkladů byla provedena jednotlivá porovnání.

V první části byla srovnávána výše poskytnutých hypotečních úvěrů za rok 2010. V celkovém objemu poskytnutých úvěrů se staly „leadři“ hypoteční banky oproti stavebním spořitelny. Objem poskytnutých úvěrů činil za rok 2010 u hypotečních bank

84,3 mld. Kč a u stavebních spořitelén 58,272 mld. Kč. Graficky byl zobrazen průměrný sestupný vývoj úrokové sazby hypotečních bank, který se od začátku roku ke konci sledovaného období snížil o 1,29%. Dále byl porovnán počet uzavřených smluv stavebních spořitelén s klienty, jejich podíl na celkovém objemu sjednaných hypotečních úvěrů a meziroční změna vyjádřená v %. Největší podíl ve výši 47% si udržela Českomoravská stavební spořitelna. Dosáhla téměř polovičního podílu na trhu. Uzavřela se svými klienty celkem 2,04 mil. smluv a poskytla úvěry na zajištění bydlení a nemovitosti ve výši 27,2 mld. Kč. Naopak nejnižší účast podílu na objemech mezi stavebními spořitelny v České republice ve výši 10% dosáhly Wüstenrot a Stavební spořitelna České spořitelny. Wüstenrot stavební spořitelna uzavřela 449 tis. smluv a vyplatila 5,873 mld. Kč. Stavební spořitelna České spořitelny uzavřela 1,158 mil. smluv a poskytla úvěry ve výši 5,651 mld. Kč. Celková meziroční změna pro všechny stavení spořitelny ČR byla -12% k předcházejícímu roku.

Ve druhé části byly podrobně porovnávány úrokové sazby úvěrů u vybraných nejnámějších bank a stavebních spořitelén za rok 2011, následné srovnání a vyhodnocení nejjvýhodnějšího hypotečního úvěru poskytnutého hypoteční bankou. Dle získaných údajů nabízela hypoteční banka a.s. produkt „Hypotéka na vlastní bydlení“ s nejjvýhodnější a nejnižší úrokovou sazbou 3,99% po dobu 3 let. Dalšími výhodnými úvěry byly „Ideální hypotéka“ od České spořitelny, a.s., „Klasik“ od Komerční banky s úrokovou sazbou ve výši 4,19%. Naopak nejvyšší úrokovou sazbou k poskytovanému úvěru na financování bydlení poskytovala Československá obchodní banka k „ČSOB Hypotéka na 100%“, Poštovní spořitelna k „Hypoteční účelový úvēr - HUF 100“ a Hypoteční banka k „Hypoteční úvēr 100“ ve shodné výši 5,85%.

Závěrem práce zůstává otázkou, zda-li i pro rok 2011 zůstanou výhodnější úrokové sazby při čerpání hypotečních úvěrů nadále od hypotečních bank. Ze získaných souhrnných údajů a dat vyplývá, že banky jsou velmi přizpůsobivé a pružné k finanční situaci na trhu a dokáží rychle reagovat na specifické požadavky klientů. Svižně nabízí nové a atraktivnější finanční produkty oproti stavebním spořitelny. Banky se pružně zdokonalují v nabídce svých produktů a služeb. Musí pro letošní rok zvolit, zda-li i nadále využijí „oživení trhu“ a při nižších sazbách a větším objemu poskytnutých úvěrů dosáhnou vyššího zisku. Tímto

přístupem si i nadále zajistí vůdčí postavení v celkových objemech poskytnutých hypotečních úvěrů nad stavebními spořitelny.

LITERATURA

DVOŘÁK, Petr. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. 1. vyd. Praha: LINDE a.s., 1999. 475 s. ISBN 80-7201-141-3.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie*. 3. vyd. MELANDRIUM, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4.

POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2000. ISBN 80-7261-031-7.

REVENDA, Zbyněk a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.

ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava a kol. *Bankovníctví I*. 4. akt. vyd. Praha: LINDE a.s., 2005. 202 s. ISBN 80-86754-53-7.

ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava a kol. *Bankovníctví II*. 2. akt. vyd. Praha: LINDE a.s., 1999. 268 s. ISBN 80-238-9685-7.

VENCOVSKÝ, František. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. 1. vyd. Praha: LINDE a.s., 1999. 268 s. ISBN 80-7265-030-0.

Internetové zdroje:

Česko. Zákon o České národní bance (Zákon č. 6/1993 Sb.). Dostupné on-line na http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_cnb.pdf

Česko. Zákon o bankách (Zákon č. 21/1992 Sb.). Dostupné on-line na

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/pravni_predpisy.htm

Česko. Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech (Zákon č. 87/1992 Sb.).

Dostupné on-line na

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/pravni_predpisy.htm

Česko. Zákon o stavebním spoření (Zákon č. 96/1992 Sb.). Dostupné on-line na

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/pravni_predpisy.htm

<http://www.ecb.europa.eu/> [březen 2011]

<http://www.cnb.cz/> [leden, únor, březen 2011]

<http://www.hypoindex.cz/> [únor, březen 2011]

<http://www.finance.cz/> [březen 2011]

PŘÍLOHA

Stručný vývoj bankovního systému na našem území

Privilegovaná Rakouská národní banka – první centrální banka, která vznikla 1. června 1816 na našem území v době Rakousko-Uherské monarchie. Činnost banky byla zahájena 1. července téhož roku. Byla soukromou monopolní společností, která vydávala hotovostní peníze, tzv. státovky (pokladní poukázky, říšské pokladniční listy, mincovní poukázky a uherské poukázky). Od roku 1841 byla banka převedena pod přímou kontrolu státu. 27. června 1878 vznikla Rakousko-Uherská banka působící na území Rakouska-Uherska.

r. 1919 – Československá republika byla prohlášena za samostatné celní území. V této době funkci centrální banky zastával státní úřad „Bankovní úřad ministerstva financí“. Byla zavedena československá měna, po vzniku uzákonění nové měnové reformy. Mezi hlavní úkoly Bankovního úřadu patřily správa domácího peněžního oběhu, zabezpečení devizové činnosti státu, správa státního dluhu a soustředování zlatých rezerv státu.

r. 1926 – 1. dubna 1926 zanikl Bankovní úřad ministerstva financí a vznikla Národní banka československá v čele s guvernérem. Prvním guvernérem banky byl zvolen ředitel Pražské městské spořitelny Vilém Pospíšil. Vydávání státovek bylo ukončeno, do oběhu přicházely bankovky. Toto období bylo charakterizováno jako velmi zdařilé provádění peněžní politiky. Význam měnové politiky vzrůstal. Udržet kurs koruny k zahraničním měnám. Období měnové stability, finanční rovnováhy a hospodářské prosperity.

r. 1934 – **23. února 1934** funkci guvernéra dr. Viléma Pospíšila Národní banky československé převzal universitní profesor dr. Karel Engliš. V důsledku hospodářské krize a DEVALVACE banky přiměla dr. Viléma Pospíšila podat demisi. Nastalo období, kdy cenová hladina a kupní síla koruny se stabilizovala, nastal rozkvět průmyslové i zemědělské výroby a nastaly výhodné podmínky pro investování.

16. března 1939 – přerušena činnost Národní banky československé a 31. března 1939 nařízením protektorátní vlády přejmenována na Národní banku Čech a Moravy v čele s guvernérem Ladislavem F. Dvořákem. Banka byla podřízena Německu. Vedle české koruny se zákonným oběživem stala říšská marka. Období je charakterizováno znehodnocením české koruny.

r. 1945 – obnovení 1. června 1945 Národní banky československé. Po osvobození Československé republiky nastala radikální měnová reforma a zavedení nové československé měny (č.92/1945 Sb. Vyhláška o nových platidlech). Na celém území Československa se stala koruna československá. Říjnovým dekretem prezidenta byly všechny banky znárodněny. Akciová centrální banka byla převedena státu.

r. 1948 – založena Investiční banka

r. 1950 – „centrální banka nového typu“ – centrálně plánovanou a direktivně řízenou ekonomiku. Státní banka Československá (dále SBČS) zahájila svou činnost 1. července 1950. Založení SBČS a centralizace vedly k vytvoření jednostupňového bankovního systému.

r. 1958 – činnost SBČS rozšířena na oblast financování a úvěrování investic. Tím se Státní banka československá změnila na jedinou "univerzální banku", která plnila prostřednictvím svých poboček kromě funkce emisní banky téměř všechny funkce, které běžně plní obchodní banky. V této podobě zůstala až do roku 1989. V roce 1964 byla založena akciová společnost Československá obchodní banka, která se specializovala na realizaci peněžních vztahů se zahraničím a v roce 1969 se Státní spořitelna rozdělila na Českou státní spořitelnu a Slovenskou státní spořitelnu. Tato situace zůstala v podstatě nezměněna až do konce roku 1989

r. 1989 – příprava obnovení československého bankovníctví.

r. 1990 – vznik bank, které mají přispět k rozvoji tržní ekonomiky. 1. ledna 1990 rozdělením Státní banky československé vzniká banka centrální a dvě banky obchodní - Komerční banka a Všeobecná úverová banka Bratislava.

r. 1991 – 20. prosince 1991 byl přijat nový zákon o Státní bance československé (22/1992 Sb.), kdy Státní banka Československá vykonává všechny činnosti typické pro centrální banku. Stala se bankou státu, bankou bank, reguluje a dohlíží na bankovní systém, spravuje devizové rezervy, emisní činnost a měnovou politiku.

r. 1993 – 1. ledna rozdělením Československa na dva samostatné státy došlo i k dělení Státní banky československé na dvě banky centrální – Česká národní banka a Národní banka Slovenská. Česká národní banka zahajuje svou činnost 1. ledna 1993 a její činnosti jsou upraveny zákonem České národní rady (6/1193 Sb.) a jeho novelou 442/2000 Sb. Bankovní systém byl v tomto roce rozšířen o stavební spořitelny, přijetím zákona o stavebním spoření s účinností od 1. dubna 1993.

r. 1995 – 1. července 1995 zahájila svou činnosti Česká exportní banka, a.s.. Její úlohou je především podpora zahraničního obchodu. Dále v tomto roce se rozvíjí hypoteční bankovníctví.

r. 1996 – vznik nových družstevních zálož, které však nejsou považovány za banky. Do roku 2001 zkrachovalo 67 zálož, dalších 44 skončilo likvidací a zbytek v konkursu.

Vznik nových bank a nárůst poboček po České republice zvýšil poptávku klientů po dosavadních i nových nabízených bankovních službách. Banky poskytují své služby na nejvyšší úrovni v rozsahu svých možností. Díky konsolidačnímu programu z r. 1996 byl bankovní sektor očištěn od problémových malých a středních bank – příkladem Ekoagrobanka, COOP banka, Podnikatelská banka, Realitbanka a Velkomoravská banka. Od r. 1998 vzešly v platnost novely zvané velká a malá novela, které přinesly podstatné změny do našeho bankovního systému.